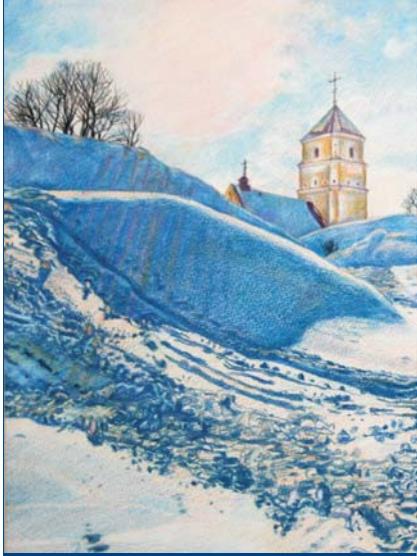

КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

WWW.KIMPRESS.BY

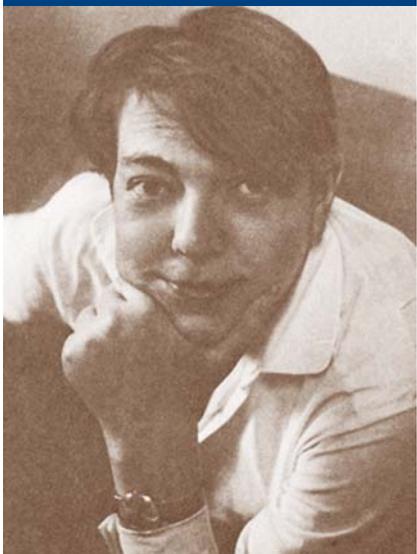
С. 7

С. 15

С. 8—9

С. 13

Фота Юрыя ІВАНОВА

На здымку — адзін з момантаў вучэбнага працэсу ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Зрэшты, чым не эксперымент: правесці практычныя заняткі пачынаючых акцёраў і скульптараў разам? А за “круглым сталом” у рэдакцыі нашай газеты кіраўніцтва Акадэміі мастацтваў абмяркоўвала пытанні якасці адукацыі ў гэтай установе.

С. 4 — 5

**МЫ —
НЕ БЕМБЕЛІ
І НЕ ГЛЕБАВЫ:
МЫ ТОЛЬКІ ВУЧЫМСЯ**

Складнікі Дзяржаўнай праграмы

3 снежня ў Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь адбылася рабочая нарада, на якой абмяркоўваліся пытанні распрацоўкі канцэпцыі і праекта Дзяржаўнай праграмы развіцця культуры і мастацтва на 2011—2015 гады.

У мерапрыемстве прынялі ўдзел міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка, першы намеснік міністра культуры Уладзімір Рылатка, намеснік міністра культуры Віктар Кураш, начальнікі ўпраўленняў Міністэрства культуры, кіраўнікі ўстаноў культуры і мастацтва і ВНУ галіны.

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка акрэсліў прыярытэты, на якіх павінна быць сканцэнтравана ўвага распрацоўшчыкаў гэтага дакумента:

— Галоўны прынцып сферы культуры — даступнасць яе для жыхароў Рэспублікі Беларусь. Гэта вельмі важны прыярытэт, які мы павінны захоўваць пры распрацоўцы Праграмы. Таксама неабходна, каб мы вызначылі два галоўныя накірункі працы: ідэалагічны і эканамічны.

Калі гаварыць пра ідэалогію, грамадскую, сацыяльную сферы,

якія павінны быць адлюстраваны ў Праграме, — дык мы павінны працаваць над тым, каб гэты дакумент спрыяў павышэнню ролі культуры ў грамадскім жыцці Рэспублікі Беларусь. Гэты важны аспект неаднаразова падкрэсліваў Кіраўнік нашай дзяржавы Аляксандр Лукашэнка. Мы разумеем, што залежым ад эканомікі, але без духоўнасці, якая забяспечваецца культурай, развіццё грамадства, стабільнае існаванне дзяржавы немагчыма.

Што да эканамічнага фактара, дык, па словах міністра, ён сёння выключна важны. З гэтага пункту гледжання, адным з галоўных напрамкаў дзейнасці, які неабходна акрэсліць у Праграме, з’яўляецца больш эфектыўнае выкарыстанне сродкаў рэспубліканскага бюджэту, што выдаткоўваюцца на развіццё сферы культуры.

Яшчэ адзін складнік эканамічнага накірунку Праграмы — спрыянне прыватным, ініцыятывам, што маюць культурны змест. Па словах міністра, вельмі важна акрэсліць падыходы па ўдасканаленні нашага заканадаўства дзеля прыцягнення прыватнага капіталу, мецэнацтва ў сферу культуры.

Таксама прыярытэтным накірункі развіцця сферы культуры, што павінны быць улічаны пры падрыхтоўцы Праграмы, — гэта падтрымка культуры ў рэгіёнах, а таксама прадстаўленне яе за мяжой.

Міністр культуры нагадаў прысутным, што нядаўна праводзілася нарада аб перспектывах далейшай дзейнасці Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

— Лічу вельмі важным, — зазначыў Павел Латушка, — каб у Праграме мы прадугледзелі аднаўленне асобнай установы — Інстытута беларускай культуры, як структуры, падпарадкаванай Міністэрству культуры.

Па словах міністра культуры, гэты Інстытут павінен выконваць тры галоўныя задачы, а менавіта: метадычнае забеспячэнне сферы культуры, павышэнне кваліфікацыі работнікаў галіны, стасункі з беларусамі замежжа. У сувязі з гэтым плануецца аб’яднанне будучага Інстытута беларускай культуры з Рэспубліканскім цэнтрам нацыянальных культур.

Ю.Ч.

Да Дня Перамогі

У год святкавання 65-й гадавіны Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне музеі Беларусі, Расіі і Украіны прадставяць выстаўку “Парад Перамогі”.

Аб гэтым на пасяджэнні Аргкамітэта па падрыхтоўцы і правядзенні святкавання 65-й гадавіны вызвалення Рэспублікі Беларусь ад нямецка-фашыс-

цкіх захопнікаў і Перамогі савецкага народа ў мінулай вайне, якое прайшло 2 снежня, паведаміў міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка.

Як расказала “К” галоўны спецыяліст Упраўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Святлана Гаўрылава, выстаўка “Парад Перамогі” традыцыйна праводзіцца ваенна-гістарычнымі музеямі Бе-

ларусі, Расіі і Украіны. Падобныя выстаўкі былі прымеркаваны да 50, 55, 60-й гадавіны Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне.

У экспазіцыі выстаўкі будуць прадстаўлены арыгінальныя рэчы і дакументы, якія належалі Сталіну і Жукаву, шэраг дакументаў, у тым ліку арыгінал акта аб безагаворачнай капітуляцыі фашыскай Германіі. Плануецца, што выстаўка адкрыецца ў Маскве ў маі 2010 года, у верасні пераедзе ў Мінск, а ў 2011 годзе будзе экспанавана ў Кіеве.

Ул. інф.

Крочыць Дзед Мароз!

Праз некалькі дзён завершыцца падрыхтоўка Мінска да калядных і навагодніх урачыстасцей. У сталіцы будзе ўсталявана 185 елак. Прадстаўнікі Мінгарвыканкама акрэслілі самыя галоўныя святочныя мерапрыемствы, што адбудуцца ў сталіцы, на прэс-канферэнцыі ў Нацыянальным прэс-цэнтры Рэспублікі Беларусь.

Па інфармацыі Камітэта па адукацыі Мінгарвыканкама, навагодняе свята ў Палацы Рэспублікі з удзелам Прэзідэнта краіны Аляксандра Лукашэнка адбудзецца 28 снежня, у ім прымуць удзел 2070 школьнікаў, з іх 540 — з рэгіёнаў рэспублікі. Святочнае прадстаўленне на галоўнай пляцоўцы краіны паглядзіць больш за 8000 дзетак у студзені наступнага года ў межах акцыі «Нашы дзеці». Яна

таксама прадугледжвае прагляд школьнікамі спектакля «Церамок» у Нацыянальным акадэмічным тэатры оперы і балета і сустрэчы з дзецьмі ў мінскіх бальніцах. 27 снежня маленькія мінчане наведаюць тэатралізаванае прадстаўленне ў Мінскім дзяржаўным палацы дзяцей і моладзі з удзелам выконваючага абавязкі старшыні Мінгарвыканкама Мікалая Ладуцькі.

Адным з найбольш яркіх момантаў святаў стане навагодняе шэсце Дзядоў Марозаў, якое адбудзецца 25 снежня. Распрацоўвае ход своеасаблівага «парада» ў гэтым годзе каманда маладых рэжысёраў з Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Ад кожнага з дзевяці раёнаў горада чакецца дэлегацыя колькасцю 42 чалавекі. У калонах будуць ісці таксама казачныя персана-

жы, хадулісты, творчыя калектывы, закрытыя зэскі выступленне духавога аркестра. У свеце галоўнага Дзед Мароза, які, дарэчы, з’явіцца незвычайным чынам, апынуцца і дзясцаты-ўдзельніцы конкурсу «Міс Мінск-2009».

Гэта не адзінае мерапрыемства, у якім паўдзельнічаюць прыгажуні. Свята творчасці мнагадзетных сем’яў пройдзе 15 снежня ў Палацы культуры ветэранаў. Ідэя належыць пераможцы конкурсу Марыі Кубраковай, студэнтцы БДУКІМ, якая здолела рэалізаваць праект па падтрымцы дзяцей з мнагадзетных сем’яў, пашырэнні іх творчай рэалізацыі. Праект адбыўся пры дапамозе гарадскіх улад.

Новым у гэтым годзе стала тое, што ўсе найбуйнейшыя мерапрыемствы ў сталіцы, як падкрэсліў начальнік упраўлення культуры Мінгарвыканкама Уладзімір Карачоўскі, будуць праводзіцца на беларускай мове.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

Напрыканцы снежня

Беларуская Праваслаўная Царква сумесна з выставачнымі арганізацыямі “Экспафорум” і “Эспасервіс” штогод рыхтуе да дзяржаўных і царкоўных святаў духоўна-асветніцкай выстаўкі-кірмашы. Яны адбываюцца ў Мінску і іншых гарадах нашай краіны.

Гэтыя мерапрыемствы збіраюць удзельнікаў з Беларусі, краін блізкага і далёкага замежжа. У іх бяруць удзел прадстаўнікі манастыроў і прыходаў Маскоўскай Патрыярхіі, выдавецтваў, а таксама народныя майстры і рамеснікі. Выстаўкі ўключаюць больш за 80 мерапры-

емстваў, скіраваных на духоўна-маральнае развіццё грамадства, знаёмяць з праваслаўнай культурай і народнай творчасцю. Кожную выстаўку наведвае каля 50 тысяч чалавек.

Аналагічныя мерапрыемствы рыхтуюцца і напярэдадні Новага года. Да прыкладу, духоўна-асветніцкая выстаўка-кірмаш “Ражджаство Хрыстова” распачнецца ў Мінску 27 снежня і будзе доўжыцца да 5 студзеня 2010 года.

Н.Б.

Перадкалядны падарунак

3 снежня ў Віцебску адкрыўся XXI Міжнародны музычны фестываль імя І.І. Салярцінскага. Ён працягнецца роўна тры тыдні, акурат да “калядных вакацый”, і ўключае не толькі канцэрты, але і навуковыя чытанні.

Сярод гасцей свята — такія сусветна вядомыя зоркі, як піяністы Мікалай Луганскі (Расія), Юхані Лерспец (Фінляндыя), кларнетыст

Жорж Дэўдарыяні (Галандыя), арганіст Ханс Фагіус (Швецыя), вакалістка Ірына Крыкунова, Людміла Людзько (Расія), струнны квартал “Санкт-Пецярбург” (ЗША), дырэктар Дацкага культурнага інстытута ў Санкт-Пецярбургу Рыке Хелмс і іншыя. Выступаць на ім і нашы калектывы: Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр Беларусі на чале з Аляксандрам Анісімавым, ансамбль салістаў “Класік-Аван-

Актуальная экспертыза

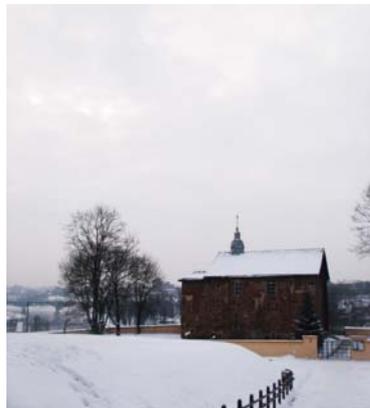
26 — 27 лістапада ў Мінску адбылося пасяджэнне беларуска-літоўскай групы экспертаў па культурнай спадчыне.

У названым мерапрыемстве прынялі ўдзел прадстаўнікі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Міністэрства культуры Літоўскай Рэспублікі, Дэпартаменту культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Літоўскай Рэспублікі і прадстаўнікі Пасольства Літоўскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь.

Падчас пасяджэння разглядаўся шэраг пытанняў у галіне захавання, уліку і папулярызацыі агульнай з Літвой гістарычнай і культурнай спадчыны. Найбольш актуальнай тэмай была перспектыва па сумесным правядзенні рэстаўрацыйных работ на 11 вызначаных гісторыка-культурных каштоўнасцяў Рэспублікі Беларусь. У якасці верагодных аб’ектаў прапанаваны комплекс Старога замка ў г. Гродна, Барысаглебская (Каложская) царква ў г. Гродна, ансамбль Новага замка ў г. Гродна, Лідскі замак, царква абарончага тыпу ў в. Сынкавічы Зэльвенскага раёна Гродзенскай вобласці, царква абарончага тыпу ў в. Мураванка Шчучынскага раёна Гродзенскай вобласці, фрагменты замка ў в. Крэва Смаргонскага раёна Гродзенскай вобласці, ансамбль кляштара францысканцаў у в. Гальшаны Ашмянскага раёна Гродзенскай вобласці, рэшткі былога замка Салеп з фрагментамі абарончых збудаванняў у в. Гальшаны Ашмянскага раёна Гродзенскай вобласці, Навагрудскі замак, руіны былога палацавага комплексу ў г.п. Ружаны Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці.

Эксперты дамовіліся правесці работу па выпрацоўцы прапановы па рэалізацыі культурна-турыстычнага праекта “Замкі Вялікага Княства Літоў-

скага”, а таксама вырашылі звярнуцца ў Нацыянальную камісію Рэспублікі Беларусь і Літоўскай Рэспублікі па справах UNESCO з прапановай ініцыяваць сумесна з Нацыянальнай камісіяй Рэспублікі Польшча па справах UNESCO абвясчэнне гэтай міжнароднай арганізацыяй 2015-га года годам Міхаіла Клеафаса Агінскага ў сувязі з 250-годдзем з дня яго нараджэння.

Барысаглебская царква ў Гродне.

У ходзе пасяджэння была дасягнута дамоўленасць аб правядзенні сумесных мерапрыемстваў у рамках Еўрапейскіх дзён спадчыны і вызначана папярэдняя тэма — “Знакамітыя роды Вялікага Княства Літоўскага”.

Прадстаўнікі беларускага боку прынялі прапанову літоўскага боку па ўдзеле беларускіх спецыялістаў у канферэнцыі па пытаннях захавання помнікаў драўлянага дойлідства ў маі 2010 года.

Наталія ХВІР, загадчык сектара аховы гісторыка-культурнай спадчыны ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Кантакты працягваюцца

Нягледзячы на тое, што на мінулым тыдні ў Белдзяржфілармоніі прагучалі апошнія акорды Года культуры Расійскай Федэрацыі ў Рэспубліцы Беларусь, плённыя творчыя кантакты паміж нашымі дзяржавамі працягваюцца.

Як паведаміў “К” дырэктар Палаца мастацтва Аляксандр Зінкевіч, 3

снежня адкрылася выстаўка твораў мастакоў Прыволжскай федэральнай акругі Расійскай Федэрацыі.

Пад жываліс, графіку, дымкаўскую ляльку, роспісы па дрэве адведзены дзве залы Палаца мастацтва. Агульная колькасць экспанатаў — 381 работа.

Фота Юрыя ІВАНОВА

На “Трамвай” па “Сцежцы”

На Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” распачалася вытворчасць адразу дзвюх мастацкіх кінастужак. Камедыюную меладраму “Трамвай у Парыж” даверана здымаць вучню Міхаіла Пташукі Дзмітрыю Ласю, а здымачная група тэлевізійнага дэтэктыва “Белая сцежка” працуе пад пільным кіраўніцтвам вопытнага Ігара Чацверыкова.

Мяркуючы па сінопісах будучых экранных твораў, айчыныя кінатворцы цвёрда вырашылі трымацца забаўляльнай стратэгіі. Абодва праекты змогуць прэтэндаваць на ўвагу самага шырокага, у першую чаргу, тэлевізійнага глядача.

Для колішняга выпускніка майстэрні Пташукі Дзмітрыя Лася “Трамвай у Парыж” будзе першай поўнамэтражнай працай. Што да яго старэйшага калегі, дык Ігар Чацверыкоў добра вядомы ў свеце беларускага кіно поўнамэтражнай карцінай “Шэльма” (сумесна з Ігарам Ганчаронкам) і тэлесерыяламі “Паскораная дапамога”, “Тры талеры” і “Цень самурая”.

Плануецца, што ўсе ролі ў “Трамвай у Парыж” выканаюць айчыныя акцёры, сярод якіх Ганна Палупанова, Ігар Забара, Паліна Сыркіна, Аляксандр Яфрэмаў, Сяргей Журавель. А вось акцёрскі склад “Белай сцежкі” стане інтэрнацыянальным: апрача беларуса Паўла Харланчука, галоўныя ролі ў тэлесерыяле выканаюць расіяне Карына Андоленка, Мікалай Спірыдонаў і Барыс Палунін.

Як паведамілі карэспандэнты “К” у прэс-службе “Беларусьфільма”, прэм’еры новых стужак адбудуцца ў другой палове будучага года.

Дарэчы, шэраг матэрыялаў наступнага нумара “Культуры” мы мяркуюем прысвяціць тэме 85-годдзя беларускага кіно. І, так бы мовіць, “першы дубль” робім ужо сёння. Пачатак артыкула Уладзіміра Арлова, прысвечанага гісторыі фільма па сцэнарыі Уладзіміра Караткевіча, чытайце на стар. 13.

“К” паведамляла ўжо, што пры Магілёўскім абласным метадычным цэнтры народнай творчасці і культурна-асветнай работы дзейнічае абласны прэс-цэнтр Рэспубліканскага конкурсу “Зорка ўзышла над Беларуссю”. А на сайтах райвыканкамаў Магілёўшчыны аддзелы культуры размясцілі максімальна поўную базу дадзеных, што распавядаюць пра ўмовы і ход творчага спаборніцтва прэтэндэнтаў на перамогу ў 12 намінацыях.

Ёсць і свая “Зорка...”!

дзе прайшоў занадта адборачны этап конкурсу. У ім прынялі ўдзел маладыя таленты з Бабруйскага, Глускага, Асіповіцкага і Клімавіцкага раёнаў.

* * *

У склад раённых арганізацыйных камітэтаў па правядзенні першага конкурснага этапу на Гомельшчыне ўвайшлі, як вядома, прадстаўнікі ўлад, ідэолагі, спецыялісты па рабоце з моладзю, работнікі культуры, адукацыі, рэгіянальных сродкаў масавай інфармацыі. Таму сярод удзельнікаў конкурсу шырока прадстаўлены ўсе ўзроставыя групы маладых талентаў.

Да правядзення першага этапу Рэспубліканскага конкурсу “Зорка ўзышла над Беларуссю” рыхтуюцца ў Калінкавіцкім раёне. Тут назапашаны пэўны досвед па наладжванні такіх мерапрыемстваў. Справа ў тым, што мясцовы аддзел культуры, як паведамляе “К” яго начальнік Віктар Леваковіч, прыдумаў і трэці год рэалізуе творчы праект “Запалі сваю зорку”. Але на гэты раз, натуральна, саперніцтва маладых будзе праходзіць у адпаведнасці з палажэннем Рэспубліканскага конкурсу. Таму і прадстаўніцтва яго — значна большае.

На ўдзел у першым этапе, што пройдзе ў Калінкавіцкім раённым цэнтры адпачынку 10 снежня, падарана ўжо больш за сто заявак. Гэта і творчыя калектывы, і асобныя творцы-вучні, студэнты, маладыя работнікі не толькі сферы культуры, але і прамысловасці, сельскай гаспадаркі... А 19 снежня ў Калінкавічах занадта адборачны этап конкурсу. У ім будуць браць удзел канкурсанты з Жыткавіцкага, Петрыкаўскага, Ельскага і іншых раёнаў Гомельшчыны.

А ў Кармянскім раёне, як паведамляе “К” дырэктар Раённага цэнтры культуры і адпачынку Таццяна Вяркеенка, першы конкурсны этап разбіты на дзве часткі. Сёння, 5 снежня, у аграгарадку “Літвінавічы” сапернічаюць спевакі і прадстаўнікі размоўнага жанру. А 8 снежня ў аграгарадку “Кароці” сустракаюцца маладыя мастакі і танцоры. Першы этап праходзіць ва ўстановах культуры аграгарадкаў не толькі з той прычыны, што Раённы ЦКіА — на капрамонце, але і для больш шырокага ахопу не толькі райцэнтраўскіх, але і сельскіх прэтэндэнтаў на творчую перамогу.

Чытач — Газета — Міністэрства

www.kimpress.by

атрымалася, тады, безумоўна, варта звярнуцца па дапамогу да спецыялістаў Міністэрства культуры. Як сведчыць практыка, большую частку аўдыторыі “Культуры” ў першую чаргу цікавяць канцэптуальныя пытанні чытачоў, вырашэнне якіх паспрыяе ўдасканаленню працэсу развіцця галіны ў цэлым.

Дарэчы, праз наш сайт www.kimpress.by пашыраюцца магчымасці для плённых кантактаў з вамі, паважаны чытачы. Найперш гаворка — пра новую версію форуму. Каб наладзіць такія стасункі, дастаткова толькі зарэгістравацца на форуме.

На форуме створана таксама тэма, дзе можна пакінуць пытанні ў рубрыкі “Чытач — Газета — Міністэрства” і “Юрыдычныя тонкасці (elegantia juris)”. Даступна і новая форма кантакту з рэдакцыяй: цяпер вы можаце адправіць паведамленне з сайта, у тым ліку з далучаным файлам, націснуўшы кнопку “Даспаць рукапіс”.

А для ўсіх, хто жадае быць аператыўна ў цэнтры культурных падзей тыдня ў Беларусі і за мяжой, — наша RSS-стужка. Дадавайце яе ў каналы навін вашага інтэрнет-агледальніка.

Якун Ісмаілавіч, выхаванец Ташкенцкага мастацкага вучылішча імя П.Бянькова, ужо больш сарака гадоў жыве ў Беларусі і менавіта тут стаў вядомым майстрам плаката, аўтарам такіх “знакавых” твораў, як “Што пакінем нашчадкам?”, серыя “Экалогія”. Узнагароджаны многімі дыпламамі на прэстыжных конкурсах плакатнага мастацтва, лаўрэат міжнароднага конкурсу плаката ў Гаване (1988).

Электронны фармат

На Генеральнай асамблеі eFL.net выступіў нацыянальны кардынатар eFL.net, загадчык сектара падтрымкі сістэмы інфармацыйнага забеспячэння інавацыйнай дзейнасці аддзела карпаратыўнага ўзаемадзейнення Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Вячаслаў Брычкоўскі. Прадстаўнікі нацыянальных бібліятэчных кансорцыумаў Еўропы (на асамблеі іх было прадстаўлена больш за 35) правялі шчырыя інтарэсы да дзейнасці нашай галоўнай бібліятэчнай установы. Была абмеркавана магчымасць правядзення наступна-

га пасяджэння Генеральнай асамблеі асацыяцыі eFL.net у Мінску.

Нацыянальная бібліятэка Беларусі працягвае здзіўляць свет. “К” паведамляла ўжо, што напрыканцы верасня дырэктар галоўнай бібліятэчнай установы нашай краіны Раман Матульскі вельмі зацікавіў сваім выступленнем удзельнікаў XXIII Пасяджэння Канферэнцыі дырэктараў еўрапейскіх нацыянальных бібліятэк. Мерапрыемства праходзіла ў Іспаніі і пераканала еўрапейцаў у канкурэнтназдольнасці тэхнічных і творчых магчымасцей НББ.

На здымку: **Александрыйская бібліятэка.**

Срэбра і... “брыльянт”

астралагічны знак Вадалея і надпісы: на лацінскай мове — “Aquilus” і на беларускай — “Вадалей”; у верхняй частцы — рэльефная выява Дзяржаўнага герба Рэспублікі Беларусь; у ніжняй частцы злева — год чаканкі, па крузе надпісы: Рэспубліка Беларусь; унізе — намінал.

На адваротным баку манет размешчаны: у цэнтры — стылізаваная выява Вадалея ў абрамленні геамет-

рычнага арнаменту (на сярэбранай манеце — устаўка з сінтэтычнага крышталю).

Манеты адкачанены на АТ “Манетны двор Польшчы”: сярэбраная — якасцю “анцыркулейтэд, аксідзіраваная”, медна-нікелевая — якасцю “брыльянт-анцыркулейтэд”.

Паводле паведамлення ўпраўлення інфармацыі Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь

Кантроль ускладнены на аддзел

Па слядах выступлення “Культуры”

У № 34 “К” пад рубрыкай “Родная зямля: час крэатыву” быў змешчаны артыкул “Ракіроўка адбылася. Калі чакаць выніку?”. У матэрыяле ўзніклі праблемы, звязаныя з невыкананнем плана па аказанні платных паслуг, цяжкай кадраў, недастатковай актыўнасцю падрыхтоўкі да ацяпляльнага сезона і г.д. ва ўстановах культуры Жлобіна і Жлобінскага раёна Гомельскай вобласці. Матэрыял быў накіраваны на рэагаванне кіраўніцтва Гомельшчыны. Вось што паведамляе рэдакцыя начальнік упраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама Дзмітрый Чумакоў:

“Упраўленне культуры Гомельскага абласнога выканаўчага камітэта сумесна са Жлобінскім раённым выканаўчым камітэтам разгледзелі пытанні, закранутыя ў артыкуле “Ракіроўка адбылася. Калі чакаць выніку?”.

З мэтай выпраўлення недахопаў, пазначаных у матэрыяле, была праведзена пашыраная нарада работнікаў культуры Жлобінскага раёна. Абмяркоўваліся пытанні падбору і замацавання кадраў, актывізацыі прафарыянтацыйнай работы сярод навучэнцаў школ горада і раёна для папулярызацыі прафесій культасветработніка, а таксама пытанні стану і ўмацавання матэрыяльна-тэхнічнай базы, аказання платных паслуг насельніцтву і г.д.

З 19.08.2009 г. начальнікам аддзела культуры райвыканкама назначаны **Бажан В.Г.**, які раней працаваў загадчыкам аддзела культуры Жлобінскага гарвыканкама, намеснікам начальніка аддзела культуры райвыканкама.

Ва ўстановах культуры раёна працуе 311 чалавек, з іх 247 маюць спецыяльную адукацыю, што складае 79%. У бягучым годзе ў раён прыбыло 5 маладых спецыялістаў: Жлобінская ДМШ — 2 чалавекі, раённая цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма — 2, цэнтралізаваная бухгалтэрыя аддзела культуры — 1.

Для паляпшэння стану матэрыяльна-тэхнічнай базы ўстаноў культуры раённым выканаўчым камітэтам было прынята рашэнне ад 25.09.2009 г. № 2468 “Аб замацаванні сельскагаспадарчых арганізацый раёна за ўстановамі культуры”. Згодна з дадзеным рашэннем, кіраўнікі сельскагаспадарчых прадпрыемстваў і арганізацый раёна сумесна з аддзелам культуры распрацоўваюць і абавязаны прадставіць райвыканкаму на зацвярджэнне раённую праграму рамонтна-клубных устаноў на 2010 — 2012 гады.

Пытанне цеплазабеспячэння СДК у населеным пункце Кіцін разглядалася на пасяджэнні райвыканкама па падрыхтоўцы ўстаноў культуры да работы ў асенне-зімоўны перыяд 2009 — 2010 года. Будынак СДК знаходзіцца на балансе філіяла ААТ “АФПК Жлобінскі мясакамбінат” у населеным пункце Кіцін. Будынак драўляны, пасляваеннага года пабудовы, уладкаванне аўтаномнага катла ўнутры будынка не будзе адпавядаць існуючым супрацьпажарным і санітарным нормам і патрабаванням. У цяперашні час у стадыі распрацоўкі знаходзіцца праектна-каштараўная дакументацыя на будаўніцтва міні-кацельні. Плануецца прадугледзець выдзяленне ў 2010 годзе фінансавых сродкаў на яе будаўніцтва. Культурна-масавую работу для жыхароў населенага пункта Кіцін ажыццяўляе Шчэдрыйскі СДК і аўтаклуб аддзела культуры.

У 2009 годзе аддзелу культуры было выдаткавана 200 мільёнаў рублёў для рамонтна-клубных устаноў у населеным пункце Папаратнае. У ходзе рамонтных работ была цалкам узноўлена кацельня СДК. На рамонт Папаратнянскай сельскай бібліятэкі выдзелена 25 мільёнаў рублёў. У цяперашні час рамонтныя работы ў бібліятэцы — у стадыі завяршэння. Ажыццёўлены рамонт даху, плячго ацяплення, узноўлена памяшканне для захоўвання цвёрдага паліва.

У час падрыхтоўкі да асенне-зімовага перыяду 2009 — 2010 года да 1 кастрычніка 2009 года былі выкананы работы па рамонце кацельні Стрэшынскага ГДК, устаноўлены новы насос, паліва завезена ў поўным аб’ёме (28,8 тоны торфабрыкету і 5,6 кубаметра дрў).

Аддзелам культуры Жлобінскага райвыканкама 14.10.2009 г. атрыманы пашпарты і акты гатоўнасці цеплакрыніц да работы ў ацяпляльны перыяд 2009 — 2010 года на кацельні ГДК населенага пункта Стрэшын і СДК населенага пункта Папаратнае.

Тэрмін завяршэння рамонтных работ у ГДК Жлобіна ўстаноўлены да 30 снежня 2009 года.

25 жніўня 2009 года на базе ўстаноў культуры Акцябрскага раёна быў праведзены абласны семінар па аказанні платных паслуг насельніцтву, у якім прынялі ўдзел старшыні раённых выканаўчых камітэтаў і начальнікі (загадчыкі) аддзелаў культуры. Дадаена мерапрыемства садзейнічала актывізацыі работы па аказанні платных паслуг.

За 9 месяцаў 2009 года тэмпы росту платных паслуг па адзеле культуры склалі 128% (пры плане 115%). Разам з тым, па ўстановах культуры, якія размешчаны ў сельскай мясцовасці, тэмпы росту платных паслуг складаюць 109,7%.

У мэтах дасягнення даведзенага тэмпу росту па развіцці платных паслуг аддзелам культуры ў 2009 годзе ўведзена 13 новых відаў платных паслуг, у тым ліку заняткі ў гуртках і эстрадна-вакальных студыях, выдача гістарычных даведак у Гісторыка-краязнаўчым музеі населенага пункта Красны Бераг, капіраванне вучэбнай інфармацыі на электронны носьбіт карыстальніка і да т.п. Мяркуюцца ўвядзенне ў бягучым годзе яшчэ не менш пяці новых відаў платных паслуг, якія ўключаюць паслугі па арганізацыі ўрачыстасцей, правядзенні вясельнага абраду, заняткаў у гуртках па інтарэсах і інш.

У чэрвені 2008 года РУП “Беларускі металургічны завод” перадаў на баланс аддзела культуры незавершаныя аб’екты, размешчаныя ў 17-м мікрараёне горада Жлобіна. У дадзеных памяшканнях планавалася размяшчэнне дзіцячай школы мастацтваў і гарадской дзіцячай бібліятэкі. Аднак выкананне рамонтных работ унутраных памяшканняў дадзеных аб’ектаў патрабуе значных фінансавых укладанняў. У 2009 годзе фінансавыя сродкі для гэтай мэты не выдаткоўваліся.

У аддзела культуры Жлобінскага райвыканкама з кіраўніком СВК “Агракамбінат “Днепр” Папеску В.В. ёсць дамоўленасць аб выдзяленні ў 2010 годзе жылля для дырэктара Стрэшынскага гарадскога Дома культуры Міронавай А.С.

Кантроль за рашэннем пытанняў, узятых у артыкуле “Ракіроўка адбылася. Калі чакаць выніку?”, ускладнены на аддзел культуры Жлобінскага райвыканкама”.

Бермудскі трохкутнік

“К” паведамляла ўжо, што на Рэспубліканскі конкурс плакатаў “Небяспека — СНІД” паступіла больш за тры сотні работ.

У выніку арганізаванага Міністэрствам культуры Беларусі і Рэспублі-

Напрыканцы лістапада ў Александрыйскай бібліятэцы (Арабская Рэспубліка Егіпет) адбылася чарговая значная падзея з беларускім прадстаўніцтвам: Генеральная асамблея асацыяцыі eFL.net — арганізацыі, што аказвае дапамогу і ўсебаковую кансультацыйную падтрымку ў справе шырокага выкарыстання электронных рэсурсаў для карыстальнікаў бібліятэк.

Срэбра і... “брыльянт”

Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь дзяліць увёў у абарачэнне памятную манету “Вадалей” серыі “Знакі задзяка”: сярэбраную — наміналам 20 рублёў і медна-нікелевую — наміналам 1 рубель.

На прарэзным баку манет размешчаны: у цэнтры ў абрамленні круга, які складаецца з 12 сімвалаў знакаў задзяка, — выявы Сонца і Месяца, пад імі —

Рычард СМОЛЬСКИ:

— Не стамляюся паўтараць, што ўсе нашы творчыя ВНУ — гэта “залаты запас” беларускай культуры і мастацтва. Больш за тое, яны — крыніца, якая пастаянна папаўняе раку мастацтва ва ўсіх відах. Штогод з нашых сцен выходзяць маладыя творцы, і яны ўносяць свой уклад у тое, каб гэтая рака была шырокай і глыбокай.

Барыс КРЭПАК:

— ...у Парыж.

Рычард СМОЛЬСКИ:

— Так, і ў Парыж было б нядрэнна таксама... Але ж гэта пытанне, у тым ліку, і фінансавае, і тут мы, кашне, спадзяёмся на падтрымку дзяржавы.

Тацяна КОМАНОВА:

— Магчыма, варта было б пачаць з таго, каб запрашаць

та — там нам таксама задавалі гэтыя пытанні. І на сённяшні дзень кожная кафедра акадэміі мае статыстыку адносна лёсу сваіх выхаванцаў, хто і дзе працуе, наколькі актыўна выступае. Я ўжо не кажу пра лаўрэатаў і стипендыятаў Фонду Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі. Акадэмія ў курсе, чым займаюцца нашы выпускнікі, — іх, урэшце, не так і багата. Вось, да прыкладу, наша

цуццё грамадзянскасці, і я лічу, што чалавека як Асобу найлепшым чынам здольныя фарміраваць менавіта лепшыя ўзоры так званых “суровага стылю” савецкай эпохі, а не канцэптальнае мастацтва. І сёння, калі мастацкія крытэрыі шмат у чым размытыя і суб’ектыўныя, мусіць быць пэўны парадак у ацэнках, фарміраванне пэўнай ідэалагічнай плыні, своеасаблівага кодэксу гонару для мастакоў, каб тыя ведалі, да якога берага плыць і што будзе далей. А не высвятляць, каму бліжэй экспрэсіяністы, а каму — авангард 20-х гадоў мінулага стагоддзя.

Крысціна СТРЫКЕЛЕВА:

— У сувязі з гэтым хачу “перацягнуць коўдру” на факультэт дызайну. Бо дызайн якраз вельмі сінтэтычная па сваёй прыродзе прафесія, якая сумішчае не толькі творчасць, але і эканамічную, тэхнічную, навуковую

Барыс КРЭПАК:

— А можна казаць на сённяшні дзень пра беларускую школу дызайну?

Крысціна СТРЫКЕЛЕВА:

— У залежнасці ад таго, што мы будзем укладваць у паняцце “беларуская школа дызайну”. Калі маецца на ўвазе канкрэтная школа, існуючая ў нашым рэгіёне, — яна, безумоўна, ёсць. Калі ж “беларускім” мы будзем называць тое, што мае сваё адметнае нацыянальнае аблічча на міжнароднай арэне, дык тут пакуль адбываецца працэс стаўлення. Але тут я хачу працытаваць Зураба Цэрэтэлі і адзначыць, што гэтая праблема датычыць не толькі нас: “Дызайн традыцыйна прылічваецца не столькі да мастацтва, колькі да прамысловасці, вытворчасці і прасоўвання тавару. І дзяржаўныя структуры пакуль не аздачаныя стварэннем механізм

Тэма мастацкай адукацыі, яе якасці і запатрабаванасці падрыхтаваных спецыялістаў на рынку працы ў галіне неаднаразова ўзнімалася на старонках “Культуры”. І напрыканцы года мы вырашылі больш дэталёва пагаварыць пра ўсё комплекснае пытанне, звязанае з падрыхтоўкай творчых кадраў, у рамках “круглага стала” з кіраўніцтвам Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Сёння на нашых старонках сучасны працэс падрыхтоўкі маладых спецыялістаў у сферы мастацтва абмяркоўваюць рэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Рычард СМОЛЬСКИ, прарэктар акадэміі па навуковай і творчай дзейнасці Міхаіл БАРАЗНА, дэкан: тэатральнага факультэта — Уладзімір МІШЧАНЧУК, мастацкага факультэта — Уладзімір УРОДНІЧ, факультэта дызайну — Крысціна СТРЫКЕЛЕВА, а таксама рэдактары аддзелаў газеты “Культура”: выяўленчага мастацтва — Барыс КРЭПАК і тэатра і кіно — Тацяна КОМАНОВА.

Тацяна КОМАНОВА:

— Задам даволі банальнае пытанне, якое, аднак, год ад году задаюць сотні і тысячы людзей: як адрозніць добрую навучальную ўстанову, якім чынам можна “пралічыць”, наколькі якасную адукацыю ў выніку атрымае студэнт?

Рычард СМОЛЬСКИ:

— За гады сваёй дзейнасці Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў выпрацавала і засведчыла не толькі ў нашай краіне, але і па-за яе межамі імідж сур’ёзнай і цікавай творчай навучальнай установы. І сведчаннем таму — дзесяткі і сотні выдатных творцаў у розных відах дзейнасці. Асабліва плённа развіваецца акадэмія ў апошні час: за папярэднія пяць гадоў колькасць студэнтаў павялічылася на 300 чалавек, што для нашай ВНУ складае вельмі значную лічбу; гэта і новыя кафедры, новы факультэт перападрыхтоўкі кадраў і павышэння кваліфікацыі. Вырасла і колькасць замежных студэнтаў, што таксама сведчыць пра высокую якасць адукацыі, якая карыстаецца попыткам і за межамі нашай краіны. Мы адкрылі некалькі папулярных спецыяльнасцей: рэстаўрацыя, экспазіцыйны дызайн, дызайн віртуальнага асяроддзя, працавалі і зацвердзілі вучэбныя планы для такіх спецыяльнасцей кінаіндустрыі, як прадзюсер, менеджэр, сцэнарыст, рэдактар...

Другі, не менш істотны аспект. Сярод іншых ВНУ Акадэмія мастацтваў вызначаецца перш за ўсё высокім узроўнем прафесарска-выкладчыцкага складу. Скажам, сёлета нашы выкладчыкі Уладзімір Зінкевіч, Віктар Альшэўскі, Уладзімір Савіч атрымалі Дзяржаўную прэмію Рэспублікі Беларусь у галіне выяўленчага мастацтва. На тэатральным факультэце таксама шмат знакавых фігур, якіх я называю “тэатральнымі генераламі”, — народныя і заслужаныя артысты, дзеячы мастацтваў. Гледзячы на такіх выкладчыкаў, і студэнты цягнуцца, імкнуцца пераймаць іх творчы досвед. Апошні прыклад: у мінулым месяцы студэнт 3 курса кінарэжысуры (майстарня Аляксандра Яфрэмава) Уладзімір Піскуновіч за сваю кароткаметражную стужку атрымаў першую прэмію на Міжнародным кінафестывалі кароткаметражных фільмаў у Берліне. Менавіта таму клопат пра ўдасканалванне форм арганізацыі навучальнага працэсу, павышэнне кваліфікацыі педагогаў з’яўляецца для нас адным з прыярытэтных. Выдатна, што ў нас працуюць старажылы мастацкай педагогікі, але ж мы мусім дбаць і пра тое, каб у гэтую прафесію ішла моладзь. А дзе нашым выкладчыкам павышаць сваю кваліфікацыю, калі мы — адзіная ВНУ такога кшталту у краіне? Выйсце адно — ехаць у вядучыя профільныя ўстановы краін-суседак: у Маскву, Санкт-Пецярбург, Варшаву...

вядучых замежных спецыялістаў да нас?

Рычард СМОЛЬСКИ:

— Акурат гэта мы робім, і ў акадэміі на сённяшні дзень пабывалі многія, пачынаючы ад Зураба Цэрэтэлі і да Алега Табакова... Але яны, як правіла, праводзяць свае майстар-класы ў першую чаргу для студэнтаў.

Тацяна КОМАНОВА:

— Калі вярнуцца да тэмы навучання, якія ў гэтым годзе былі самымі запатрабаванымі спецыяльнасці ў Акадэміі мастацтваў?

Рычард СМОЛЬСКИ:

— Як старшыня Прыёмнай камісіі, магу сказаць, што тут нейкія радыкальных пераменаў не адбылося. У лідрах — тэатральны факультэт, а там — акцёрская прафесія і рэжысура. Таксама гукарэжысура — прафесія практычная: выхаванцы з дыпламам гукарэжысёра добра ўладкоўваюцца ў многіх установах, нават у рэстаранах, начных клубах сёння патрабуецца якасная адукацыя. Вялікая ўвага з боку моладзі і запатрабаванасць на факультэце дызайну, дзе на асобныя спецыяльнасці проста бум абітурыентаў: перш за ўсё, гэта дызайн інтэр’ера, віртуальны дызайн. І традыцыйна самы нізкі конкурс — на мастацкім факультэце: прыкладна 2 чалавекі на месца. Тут ёсць аб’ектыўныя прычыны: па-першае, на станковы жывапіс, графіку, скульптуру ці манументальнае мастацтва проста так, “з вуліцы”, не паступіш, бо да абітурыентаў прад’яўляюцца высокія патрабаванні, лепш за ўсё — сярэдняя мастацкая адукацыя. Па-другое, выхаванцам мастацкага факультэта цяжэй за іншых уладкавацца ў жыцці і элементарна зарабіць сабе на кавалак хлеба. Хоць акадэмія і робіць у гэтым накірунку пэўныя крокі: яшчэ гадоў дзесяць таму мы распрацавалі новыя адукацыйныя стандарты, згодна з якімі ўвалялі для іх у дыплом спецыяльнасць “выкладчык”. Хаця, кашне ж, у першую чаргу мы рыхтуем творцаў, але гэта дае ім дадатковую магчымасць знайсці сабе месца працы ў сферы адукацыі.

Барыс КРЭПАК:

— У сувязі з гэтым мяне цікавіць, як акадэмія прасочвае лёсы сваіх выпускнікоў? Існуе нейкая статыстыка адносна таго, чым яны займаюцца, або выйшлі гэтыя жывапісцы, графікі са сцен сваёй ВНУ і — бывае здарова?

Рычард СМОЛЬСКИ:

— Сама па сабе статыстыка — навука даволі жорсткая і дакладная, і ад яе нікуды не падзенешся. Згодна з ёй, да прыкладу, у акцёрскай прафесіі праз 10 гадоў пасля заканчэння навучання застаецца працаваць не больш за 30 — 40%. Прыкладна такія ж лічбы атрымліваюцца і ў дачыненні да графікаў, жывапісцаў.

Міхаіл БАРАЗНА:

— Дадам, што два гады таму ў Палцы мастацтваў адбылася выстаўка выпускнікоў мастацкага факультэ-

Анжэла Малышава абараняе доктарскую дысертацыю ва ўніверсітэце Валенсіі.

Барыс КРЭПАК:

— Яна вернецца?

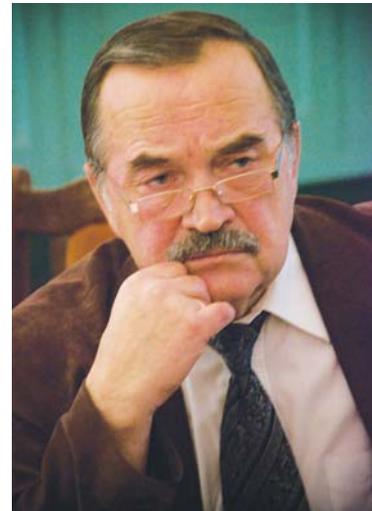
Міхаіл БАРАЗНА:

— Думаю, застанеца. Але яна заўсёды будзе выступаць ды, як і да гэтага часу, падпісваць сябе беларускай мастацкай.

Уладзімір УРОДНІЧ:

— Я б хацеў працягнуць тэму якасці адукацыі, якую вы закранулі на самым пачатку. Чаму да нас варта ісці і чаму да нас едуць вучыцца нават замежныя студэнты? У якасці прыкладу прывяду словы Міхаіла Міхалкіса — нашага студэнта з Кіпра, які казаў прыкладна так: “Я захацеў асвоіць мастацкую граматы, але ні ў Вялікабрытаніі, дзе я быў, ні ў Германіі або Італіі не здолеў гэтага зрабіць, бо там пануе фармальнае мастацтва, і толькі ў Беларусі я змог атрымаць уяўленне пра асновы прафесіі — атрымаць базавыя навучанне, азы мастацкага мыслення: прасторавае бачанне, асэнсаванне”. Мы ганарымся тым, што з савецкага перыяду акадэмія атрымала “ў спадчыну” бліскучыя ўзоры мастацкай адукацыі — тыя праграмы і вучэбныя планы, па якіх сёння працуюць Рэпінскі, Сурыкаўскі інстытуты ў Расіі і кіеўская Акадэмія. Яны за шматгадовую практыку даказалі, што лепшай мадэлі мастацкай адукацыі пакуль што не існуе.

Але акрамя гэтага, мы павінны выходзіць у нашых студэнтах па-

Рычард Смольскі.
Уладзімір Мішчанчук.

маў, перш за ўсё заканадаўчы, які б зрабілі для прадпрыемстваў рэальнага сектара эканомікі прывабным укараненне ў вытворчы працэс айчынных дызайнерскіх распрацовак”.

Барыс КРЭПАК:

— А як размяркоўваюцца вашы студэнты?

Крысціна СТРЫКЕЛЕВА:

— На працягу апошніх пяці гадоў мы ўстойліва забяспечваем 100-працэнтнае размеркаванне. Асобна хочацца адзначыць, што з шэрагу нашых выпускнікоў сёння сфарміравалася, да прыкладу, дызайнерская група на базе МАЗа, дастаткова вялікі корпус — у акадэміка Высоцкага ў НДІ трактарабудавання, ёсць дызайн-група і на “Атланце”. Дарэчы, той рэдакцыйны чайнік, якім мы зараз карыстаемся, яны ўжо крыху “падрэдагавалі” і ў новай мадэлі будуць унесены змены ў форму носіка.

Тацяна КОМАНОВА:

— Безумоўна, сутнасць размеркавання заключаецца не ў тым, каб адно толькі даць выпускнікам першае месца працы, але і стварыць умовы для таго, каб яны адразу ж маглі паказаць, на што здатныя, прымяняць свае навыкі і творчы імпульс на практыцы. У сувязі з гэтым я, як чалавек, чья праца непасрэдна звязана з тэатральнай сферай, з пэўным недаўменнем і абурэннем канстатавала той факт, што практычна ўсе сёлетнія выпускнікі з эксклюзіўнай спецыялізацыяй “акцёр музычнага тэатра” не змаглі знайсці сваёй адукацыі адпаведнага профільнага прымянення. Як бачыцца гэтая праблема супрацоўніцтва са “спажывцом” — тэатрам, кінамастацтвам — на тэатральным факультэце?

Уладзімір МІШЧАНЧУК:

— Вельмі шмат залежыць непасрэдна ад кіраўнікоў нашых тэатраў. Але, на жаль, далёка не ўсе з іх зацікаўлены ў тым, каб іх калектывы па-

паўняліся маладымі кадрамі. Згадаю нядаўні мой выпуск, які практычна ўсім курсам узялі ў Новы драматычны тэатр. Гэта быў цалкам правільны і рацыянальны ход з боку гарадскога ўпраўлення культуры з пункту гледжання зацікаўленасці і лёсам выпускнікоў, і будучыняй самога тэатра. 11 чалавек прыйшлі ў труп са сваім рэпертуарам — шасцю спектаклямі, якія патрабавалася толькі перанесці на новую сцэну. Але, на жаль, кіраўніцтва тэатра аднеслася да гэтай справы вельмі суб'ектыўна, і маладыя людзі проста “растварыліся”. Падобная сітуацыя і з Музычным тэатрам, які паставіўся да нашага выпускнога курса сёлета, на маю думку, таксама не па-гаспадарску, узяўшы ў труп да сябе толькі траіх чалавек. Я не вельмі хвалюся за далейшы творчы лёс гэтых выпускнікоў — яны знойдуць, а многія і ўжо знайшлі сябе ў прафесіі, і сваю кваліфікацыю як

Міхаіл Баразна.
Уладзімір Уродніч.
Крысціна Стрыкелева.

Міхаіл БАРАЗНА:
— Хачу пачаць адказ на ваша пытанне крыху здалёк. Год таму Акадэмія прайшла атэстацыю, а гэта — вялікая колькасць крытэрыяў і неабходных дакументаў. Ды тое, па вялікім рахунку, толькі малая доля, нашмат важнейшы крытэрыі для нашай атэстацыі — роля Акадэміі ў культурнай прасторы Беларусі. Мы — унікальны сплаў разумнага кансерва-

плёна працуюць у дзяржструктурах, ВНУ, у сродках масавай інфармацыі.
Барыс КРЭПАК:
— Але я кажу не пра мастацтвазнаўцаў і гісторыкаў мастацтва, а менавіта пра крытыкаў.
Міхаіл БАРАЗНА:
— Ёсць такія і сярод маладых людзей: Дзяніс Раманоўскі, які зараз працуе ў Стакгольме, Іна Рэут, што цяпер у Варшаве...

забяспечвае сёння акадэмія, грунтуецца на высокім узроўні нашых выкладчыкаў: яна існуе да таго часу, пакуль у ёй будуць працаваць унікальныя спецыялісты — лідэры мастацкіх працэсаў. І гэта, натуральна ж, уплывае і на ўзровень нашых выпускнікоў. Як старшыня Манументальнага савета пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь магу згадаць мемуарыял,

лькі праблем, якія не могуць не трывожыць. Сёння аклад нашага выкладчыка — 340 тысяч. І гэта пры тым, што прафесія дызайнер запатрабаваная, і многія фірмы гатовыя плаціць куды большыя грошы. Прывяду простыя лічбы: на факультэце дызайну сёння займаецца 565 студэнтаў, з якіх 226 — за кошт дзяржаўнага бюджэту. Гэта — інавацыйны факультэт. А вось станочны парк... Студэнты працуюць на маральна і фізічна састарэлым абсталяванні.

Рычард СМОЛЬСКІ:
— У мяне адна надзея, што калі мы бачым гэтыя нашы праблемы і не саромаемся пра іх гаварыць, мы ўрэшце дастукаемся да тых, хто ў стане іх вырашыць.

Крысціна СТРЫКЕЛЕВА:
— Я хачу вярнуцца да пытання аб тым, што ўвогуле сёння ў нашым грамадстве ўяўляе сабой паняцце культуры? Гэта ўсяго толькі адпаведныя арганізацыі: музеі, тэатры, галерэі?.. Думаю, неабходна пераасэнсаваць сам маштаб разумення гэтага паняцця, правесці своеасаблівы “апгрэйд” сістэмы нашага светапогляду і ўбачыць: паняцце тое распасціраецца на ўсе сферы нашага жыцця, без выключэння.

Рычард СМОЛЬСКІ:
— Канешне, за адзін “круглы стол” абмеркаваць усе праблемы немагчыма. Але я хачу, каб сёння прагучалі і канкрэтныя прапановы з боку акадэміі адносна таго, як развівацца далей — каб працэс выхавання мастацкіх кадраў краіны быў больш мэтанакіраваным і эфектыўным. Мы прапануем, каб у наступным годзе была распрацаваная комплексная ўрадавая праграма па ўмацаванні і развіцці матэрыяльна-тэхнічнай базы сярэдніх спецыяльных і вышэйшых навучальных устаноў сістэмы Міністэрства культуры. Спадзяёмся, будзе падрыхтаваны і прыняты дакумент па замацаванні базавых устаноў культуры, адукацыі, інфармацыі, прамысловых прадпрыемстваў для праходжання творчай і вучэбна-вытворчай практыкі студэнтамі БДАМ. Выступаем і за тое, каб заснавалі імяныя стыпендыі імя нашых славетных творцаў для лепшых студэнтаў акадэміі, а таксама пачалі выдзяляць мэтавыя фінансавыя сродкі для арганізацыі стажыроўкі вядучых выкладчыкаў і лепшых студэнтаў старшых курсаў у буйнейшых расійскіх і іншых замежных навучальных установах. А на 2011 год прапануем завяршыць перавод сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў пад вучэбна-метадычнае кіраўніцтва вышэйшых навучальных устаноў Міністэрства культуры, што дазволіць збалансаваць і скаардынаваць іх навучальныя планы і адукацыйныя стандарты, удасканаліць працэс комплекснай падрыхтоўкі кадраў для галіны; а таксама стварыць у структуры акадэміі на базе факультэта павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў Вышэйшую школу сцэнічных, выйўленчых і экранных мастацтваў з бюджэтным фінансаваннем.

Таяцяна КОМАНАВА:
— Нашу размову хацелася б скончыць на думцы, агучанай Крысцінай Аляксандраўнай: сапраўды, наспеў час правесці “апгрэйд” грамадскай свядомасці і прыйсці да таго, што мастакі не проста малююць карціны, дызайнеры праектуюць інтэр’еры, а акцёры іграюць ролі, а ўсё гэта — людзі, Асобы, якія фарміруюць аблічча сучаснай нацыянальнай культуры.

Фота Юрыя ІВАНОВА

супраць уцечкі “залатога запасу”

акцёры музычнага тэатра яны не страцяць. Шкада, што ад гэтага трацяць гледачы.

Таяцяна КОМАНАВА:
— Раней існавала негалоснае правіла, што студэнтам-акцёрам не дазвалялася ў часе вучобы іграць у тэатрах ці здымацца ў кіно. Сёння ж, пачынаючы з 2 — 3 курса, яны спрабуюць свае сілы на сцэне, на экране. Чым гэта прадэкстывана?

Уладзімір МІШЧАНЧУК:
— Нельга не ісці ў нагу з часам і не бачыць таго, што адбываецца паза сценамі нашай ВНУ. Сёння дзейнічаюць іншыя рытмы і іншыя законы. Мы, безумоўна, займаемся школай акцёрскай прафесіі, але гэта не прадугледжвае пэўнай “кансервацыі”. Улічваючы хача б той імпэт, з якім сёння развіваецца наш кінематограф, чаму б ім не даць магчымасць паспрабаваць сябе ў прафесіі?

Таяцяна КОМАНАВА:
— Тым больш, што падобная практыка дае магчымасць адчуць на ўласнай скуры ўсе нюансы калектыўнай творчасці.

Уладзімір МІШЧАНЧУК:
— Абсалютна згодзен. Улічыце яшчэ і тое, што сёння ў беларускім кінематографе бяруць у свае рукі справу маладыя рэжысёры — нашы выпускнікі, выхаваныя акадэміі і на тэлебачанні. І тое, што яны запрашаюць да сябе будучых акцёраў, сведчыць, акрамя іншага, і пра фарміраванне нашага новага мастацкага стылю. А гэта, безумоўна, лепш, чым шукаць “зорак” па-за межамі краіны.

Барыс КРЭПАК:
— А як вырашаецца акадэміяй праблема з кадрамі для мастацтвазнаўчага аналізу? Чаму ў нас такая крытычная сітуацыя з наяўнасцю мастацкай крытыкі?

тызму, навацый і інавацый. У прэсе ж, асабліва ў апошнія паўгода, робяць з нас нейкіх кансерватыўных монстраў, якія “душаць” дзяцей, не дазваляюць ім маляваць, як яны хочучы, займацца акцёрскімі эксперыментамі і не даюць здымаць альтэрнатыўнае кіно. Мяне проста абура-

Пра Акадэмію мастацтваў: разумны кансерватызм, навацый і перспектывы

юць падобныя тэндэнцыі. Акадэмія вядзе жыццё менавіта культурнае, а не эпажнае, бо задача мастацтва не ў тым, каб весяліць публіку. Культура і грамадства — гэта самы шырокі спектр пытанняў: тут і рэстаўрацыя помнікаў, і выхаванне маладых пакаленняў, і дапамога старэйшым пакаленням. Я неаднаразова падкрэсліваю, што работы нашых мастакоў знаходзяцца і ў анкалагічных цэнтрах, у дзіцячых садах, ВНУ, дзяржаўных установах — і ўсё гэта працуе на нас. І тыя ж дызайнерскія распрацоўкі таксама робяцца не для таго, каб некага весяліць: гэта не татуіроўкі, а — аўтамабіль, вагон. Запытайцеся ў нашых студэнтаў, і вам кожны адкажа, што ніхто ў акадэміі свабодна творчасці не забараняе. Мы — за акадэмічны кансерватызм, але ж у любой спецыяльнасці ёсць месца і для мастацкага эксперымента.

Што да прэтэнзій на адрас мастацтвазнаўчага фронту адносна недастатковасці крытыкі, дык параўнайце, колькі за час існавання акадэміі было выпушчана мастакоў, і колькі крытыкаў — у дзесяткі разоў меней. Але многія з тых выпускнікоў, якія атрымалі ў нас мастацтвазнаўчую адукацыю,

Таяцяна КОМАНАВА:
— Нашы выпускнікі, якія зараз плённа працуюць за мяжой, — гэта нагода для гонару за ўласную школу ці, усё ж, “уцечка мазгоў”?

Міхаіл БАРАЗНА:
— Я б увогуле не ставіў пытанне гэтак рубам.

Барыс КРЭПАК:
— Я падыходжу практычна: каму з маладых крытыкаў можна было б загазаць аналітычны артыкул, напрыклад, для нашага выдання?..

Рычард СМОЛЬСКІ:
— Чаму сёння літаратурна-мастацкая крытыка ў заняпадзе? Ды таму, што яна — незапатрабаваная. Раней газеты за два месяцы замайлялі рэцэнзію на тую ці іншую прэм’еру. Сёння ж маладыя перспектывныя кадры з-за адсутнасці запатрабаванасці ідуць у навуку, педагогіку.

Міхаіл БАРАЗНА:
— Ёсць яшчэ і эканамічны складнік. Ці можна сёння пра жыццё на ганарары ад публікацыі? Памятаю, у свой час працаваў у выдавецтве, і яшчэ тады мяне шакіравала тое, што мастак — аўтар макета кнігі — атрымліваў ганарар разоў у 25 большы, чым аўтар кнігі, які працаваў над яе тэкстам год, а можа і болей. Таму сёння крытыка — гэта хобі, якім людзі займаюцца ў вольны ад асноўнай працы час.

Я таксама, услед за Рычардам Баляслававічам, хачу сказаць, што якасць адукацыйнага ўзроўню, які

прывечаны падзеям Першай сусветнай вайны, які неўзабаве адкрыецца ў Смаргоні, ці новы этап конкурсу на скульптурную кампазіцыю ў Трасцянец, які ў хуткім часе будзе аб’яўлены. Выпускнікі якой іншай ВНУ могуць гэтыя работы выканаць? Ці па сілах акажуцца для канцэптуалістаў праекты, дзе патрабуюцца сур’ёзныя веды, уменні, арыентацыя ў сусветных мастацкіх працэсах і тэндэнцыях? Думаю, што і ў фарміраванні беларускага павільёна для Венецыянскай біенале студэнты акадэміі мусяць прыняць самы актыўны ўдзел. Канешне, мы абмежаваныя матэрыяльнай базай: каб была ў нас свая маленькая тэлестудыя, добра абсталяваная майстэрні, годная камп’ютэрная база — мы мелі б магчымасць большай рэалізацыі нашых праектаў.

Уладзімір МІШЧАНЧУК:
— Але ж не такія ўжо мы і бедненькія. Так, пытанне матэрыяльнай базы заўсёды актуальнае — грошай многа не бывае. Але, тым не менш, у перспектыве ў нас з’явіцца новы факультэт экранных мастацтваў — вялікі дзякуй за тое, што дзяржава звярнула ўвагу на пытанне падрыхтоўкі кадраў для айчыннай кінагаліны. На сённяшні дзень у нас на кінатэлекафедрах створана відэатэка лепшых фільмаў свету, дзякуючы гранту Прэзідэнта набылі 4 лічбавыя камеры, мантажныя камп’ютэры, тэхніку для запісу гуку, тры лабараторыі. У нас адкрылася новая спецыялізацыя — рэжысура анімацыйнага фільма. І практыку нашы студэнты праходзяць на тэлебачанні, на кінастудыі.

Крысціна СТРЫКЕЛЕВА:
— Так, мы валодаем неабходным патэнцыялам і робім усё, каб быць канкурэнтаздольнымі. Але я б хацела абазначыць нека-

“Трэба навучыцца казаць слова “кепска”

— Многія яшчэ памятаюць вас у якасці поп-зоркі Дэ-Бронкса. Ці спатрэбіўся гэты досвед на новай працы?

— Пабыўшы, што называецца, “у скуры” артыста, я не магу ставіцца да выканаўцаў без спагадлівасці. І таму на пачатку свайго дырэктарства мне давалося вучыцца адмаўляцца. Звычайна сітуацыя: музыкант прыносіць свой кліп, і ты бачыш, што ён папраўдзе дрэнны. У нас звычайна ў такіх выпадках кажуць: “Ну, ведаеш, збольшага, нармальна...”. Бо музыкантаў любяць, шкадуць і не хочуць засмучаць праўдай. Лічу, гэта заганныя практыка. Трэба абавязкова навучыцца казаць слова “кепска”. Бо іначай у наступны раз прынясуць яшчэ горай.

— На вашу думку, ці лёгка сёння музыканту прабіцца на тэлеэкран?

— Значна цяжэй, чым яшчэ пару гадоў таму. Зусім нядаўна тэлебачанне перажывала сапраўдны ўсплёск музычных праектаў, яны, бы грыбы пасля дажджу, з’яўляліся на кожным канале. Быў перыяд, калі артыст нават мог выбіраць, куды яму лепей пайсці. Цяпер жа колькасць такіх варыянтаў значна зменшылася.

І гэтаму ёсць сваё тлумачэнне: узровень артыстаў. Многія вельмі любяць спасылацца на досвед Украіны і Расіі. Але ж там з’яўленне артыста ў праграме робіць ёй рэйтынг. Ці багата ў нас зорак, здатных дадаць каналу папулярнасці? Сітуацыя складваецца, хутчэй, адваротная. Пакуль артыст не сыходзіць з экрана, людзі яго пазнаюць. А самастойна трымацца на пльыве без гэтага допіну ён ужо не можа.

— Але “прамоўшн” сваіх артыстаў — частка дзяржаўнай культурнай палітыкі. Згадайма хаця б тыя ж 75% у радыёэфіры...

— Калі толькі з’явілася гэтая квота, я быў рашучым яе прыхіліць. Але сёння мая пазіцыя ўжо змянілася — як і многіх маіх калег. Не так даўно давалося ўзяць удзел у нарадзе на гэты конт у Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, і я выказаўся за змяншэнне квоты да 25%. Такую ідэю падтрымліваюць і большасць радыёшчыкаў. Бо ўсе сыходзяцца ў адным: “цяпліччыя ўмовы” для нашых артыстаў ужо на шкоду. Задача дзяржавы — навучыць артыста пльвіць. А потым ён мусіць пльвіць самастойна.

Нічога асабістага

— Папрок, з якім вам цяжка будзе не пагадзіцца: чаму на тэлеэкране мільгаюць адны і тыя ж твары?

— Паверце, тут няма нічога асабістага. І нельга казаць, што нейкая група артыстаў загарадзіла сваімі цэламі праход на тэлебачанне ўсім астатнім. Прычына зусім у іншым: большасць маладых калектываў выглядаюць на сцэне... ну, па шчырасці, трохі недарэчна. І пры гэтым даказваюць усім, якія яны таленавітыя. Але мэтры аб’ектыўна вышэй за іх на дзесяць галоў — і ў плане прафесіяналізму, і паводле ўмення трымацца перад камерай. І хто ў гэтым вінаваты? Наша Дырэкцыя?

Прыкладу вам канкрэтны прыклад, з перадгісторыяй. Мы атрымалі прапанову аб супрацоўніцтве ад расійскай тэлекампаніі — арганізатараў “Песні года”. Папраўдзе, што можа быць лепей у навагодняе свята за гэта легендарнае шоу, глядзець якое мелі завяздзёнку яшчэ нашы бацькі? І што можа быць лепей для беларускага поп-слевака, чым выйсці на гэтую прэстыжную сцэну?

Сёлета такая магчымасць у іх з’явілася. Расійскія партнёры на чале з Ігарам Крутым прапанавалі нам дадаць у праграму пэўную колькасць беларускіх нумароў. Бо ў тамтэйшым шоу-бізнэсе шмат гадоў адны і тыя самыя твары, і іх абойму трэба нечым разбаўляць. Беларусь на “Песні года” прадставіць знаёмыя ўсім імёны: Ціхановіч і Паглаўская, Агурбаш, Хлястоў... “Маладняк” не будзе ізнёў. Чаму? Магу тлумачыць.

Нашы стасункі з кампаніяй “Арс” баваюцца на такім прынцыпе: мы прапановуем, а яны маюць права адмовіцца. Расійскія партнёры самі паставілі нам задачу: хай Беларусь будзе прадстаўляць лепей

У Мінску ўжо ўключылі ілюмінацыю і пачалі падрыхтоўку да зімовых святаў. Але найбольш прыдатна свята адчуваецца ў кабінетах Белтэлерадыёкампаніі. Для многіх яе супрацоўнікаў Новы год прыходзіць значна раней, чым 1 студзеня. І кожнае з такіх святаў — сапраўдны экзамен на творчую сталасць. Наша гутарка з дырэктарам Дырэкцыі музычных і забаўляльных праграм Белтэлерадыёкампаніі Дзянісам ШПІТАЛЬНІКАВЫМ таксама кіравалася якраз на падрыхтоўку навагодняга тэлеэфіру. І на вырашэнне праблемных момантаў, якія паўстаюць у гэтым кантэксце.

Дзяніс ШПІТАЛЬНІКАВЫ:

“Навучыць артыста... пльвіць”

Што такое навагодні тэлефармат?

не тыя артысты, якія ўжо сталі “брэндавымі”, а новыя і цікавыя твары. Але ніводзін такі нумар не прайшоў сіта адбору. І крыўдаваць тут нікому не выпадае: тыя нумары, якія нам прапанавалі “маладняк”, проста сорамна ставіць у адзін шэраг з хітамі мэтраў. Бо ў такім выпадку яны выглядалі б як “бедныя сваякі”.

— **Стабільная група незадаволеных ТБ — музыканты, якія робяць тое, што ў нас называецца нефарматам...**

— Па-першае, у нас гэтае паняцце ўжо губляе свой сэнс. Што такое нефармат? “Серебряная свадьба”? “Нестандартны вариант”? Але ж я бачу іх на тэлеэкране. А па-другое... На Беларусі адбываецца жалівая рэч: кожны, хто не ўмее граць, называе сябе “нефарматам”. Маўляў, такое наша бачанне... У рок-музыцы гэты падыход спрэс распаўсюджаны. Падчас праекта “Музычны плей-оф”, разлічанага менавіта на маладыя каманды, давалося столькі наслухацца... Хлопцы не могуць звязаць дзвюх нот, але ў адказ на крытыку яны пачынаюць злавацца і крыўдзіцца.

— **А ці не здаецца вам, што такія перадачы і патрэбны дзеля таго, каб “хлопцы з вуліцы” маглі патрапіць у эфір і прылюдна атрымаць кухталёў ад крытыкаў?**

— Такое выхаванне вылятае ў добрую капейчыну. Шматкамерная здымка аднаго канцэрта і вытворчасць адпавед-

нага тэлепрадукту абыходзіцца нам як мінімум у дзесяць тысяч долараў. Зрэшты, ужо сёлета мы планавалі аднавіць “Плей-оф”. Пакуль што не атрымалася, але ў наступным годзе, думаю, удасца. Сёлета мы ўвогуле зрабілі трохі меней, чым планавалі, — фінансавыя ўмовы, вядома, былі не самыя спрыяльныя. Але ж Дырэкцыя не адмовілася ад сваіх ідэй, а проста “замарозіла” іх да лепшых часін. Нешта з’явіцца літаральна ўвесну, нешта — ужо ў новым сезоне.

Які прадукт заўсёды ў мінусе?

— **Кажучы пра нефармат, я меў на ўвазе нават не столькі рок-музыку, колькі класіку, джаз, фальклор...**

— На тэлеканалах Расіі і Украіны вы таксама не ўбачыце джаза і класікі.

— **А, скажам, на польскіх і чэшскіх тэлеканалах яны прадстаўлены...**

— Там каналаў болей, і сярод іх ёсць спецыялізаваныя. Паверце, я не маю нічога супраць класікі. Больш за тое — апрача нас, на Беларусі, бадай, ніхто не здымае і не паказвае канцэртаў акадэмічнай музыкі. Хаця робім мы гэта і сапраўды досыць рэдка. Бо разумею, што такі прадукт заўсёды будзе ў мінусе. Рэкламадаўцы ацэньваюць яго рэйтынг вельмі невысока — і яны, дарэчы, маюць рацыю. Таму тэлебачанне паказвае тое, што запатрабавана глядачом. І калі ты будзеш

пярэчыць гэтаму прынцыпу, глядач проста пераклучыцца на тваіх канкурэнтаў.

— **Ці не могуць змяніць гэты “статус-кво” новыя спосабы тэлепраэнтацыі той жа класікі? Каб было і з густам, і не занудліва...**

— Не так даўно мы транспіравалі класічны фестываль, зняты сусветна вядомым каналам. Там быў прадэманстраваны абсалютна нетрадыцыйны падыход — у рэжысуры, у аздабленні сцэны, ва ўсім. У нас калі мы хочам зрабіць сцэну “тэлегенічнай”, музыканты кажуць: не трэба нам пластык на падлогу, ён псуе акустыку. А ўяўляецца, як выглядаюць у кадры драўляныя дошкі? Бывае, акадэмічныя музыканты самі просяць іх зняць. Але калі мы прыязджаем, паводзяць сябе так, нібы робяць нам вялікую ласку, “пусціцьшы” на свой канцэрт.

Што да пошукаў, пра якія вы казалі... Вось ужо два гады мы выношваем вялікі, папраўдзе глабальны праект, які ахапіў бы і поп, і рок, і класіку, і фальклор. Распавядаць яго пакуль не буду, каб захаваць інтрыгу. Скажу толькі, што нічога падобнага на Беларусі пакуль няма.

— **Увогуле, у чым адрозненне тэлеканцэрта ад “звычайнага”?**

— Вы будзеце глядзець па тэлевізары канцэрт, які доўжыцца чатыры гадзіны? Наўрад ці. Першыя паўтары гадзіны яшчэ вытрымаеце, а потым зоймецеся сваімі справамі. Адпаведна, такая імпрэза і павінна ісці гадзіны паўтары, змяшчаючы толькі самыя ўдарныя нумары.

Лічу, менавіта ў гэтым напрамку павінен рухацца “Славянскі базар у Віцебску”. Раней Белтэлерадыёкампанія проста асвятляла ход фестывальных падзей, але сёння многім пакрысе становіцца зразумелым, што ўвесць фэст ад пачатку павінен быць “заточаны” пад яго тэлеверсію.

Ці патрэбен “жывы гук”?

— **Часта даводзілася чуць, быццам “жывы гук” на тэлебачанні — гэта і складана, і дорага, ды і... увогуле не трэба.**

— Усё гэта глупства. Памыляюцца тыя, хто кажа, што альтэрнатывы фанаграме на тэлебачанні няма. “Вопытным шляхам” ужо было дэведзена: з тэхнічнага пункту гледжання, забяспечыць належныя ўмовы для працы “жыўцом” цалкам магчыма. А наконт таго, што не трэба... Думаю, многія са мной пагодзяцца: подых “жывога гуку” перадаецца нават праз экран.

Менавіта таму пашырэнне такога прадукту мы разглядаем як перспектыву напрамак развіцця. І не трэба казаць, быццам нашы артысты не ўмеюць спяваць жыўцом! Прычым я маю на ўвазе і тых, каго абываюць “папсавікамі”. Пра ўсіх я не скажу, але, напрыклад, Аляксей Хлястоў або Аляксандр Саладуха спяваюць лепей за многіх рокераў. І таму ахвотна бяруць удзел у нашай праграме, якая так і называецца: “Жывы гук”.

Дарэчы, менавіта яна стане галоўным навагоднім праектам на “Ладзе”. Раней там пад Новы год нічога спецыяльнага не рабілі, але сёлета дырэктар канала Сяргей Кухто прапанавалі зладзіць вялікі трохгадзінны канцэрт. Яго галоўная адметнасць — менавіта стопрацэнтны “жывы гук”. Думаю, яна абвергне згаданыя вамі стэрэатыпы. Многія музыканты сцвярджаюць, што, маўляў, спяваюць яны добра, але ж “гучаць” па тэлевізары не надта. Але мушу адзначыць, што запісу гуку мы надаем не меншую ўвагу, чым “карцінцы”.

— **Пытанне, якое проста не магу не закрануць, — пашырэнне беларускамоўнага сегменту музычна-забаўляльнага вышання. Калісьці такія спробы ўжо былі — і, здаецца, удалыя.**

— Тут ніякіх штучных абмежаванняў няма і быць не павінна. Калі да нас у студыю прыходзіць Алег Хаменка з гурта “Палац”, яму ніхто не скажа: “А давайце па-руску”.

— **А ці здолее вядучы падтрымаць з ім размову на беларускай мове?**

— Вядома, гэта павінен зрабіць кожны культурны чалавек.

Гутарыў Ілля СВІРЫН

Самы сучасны

Першы лічбавы кінатэатр у Беларусі, якім стане сталічны “Кіеў”, адкрыецца ў пачатку студзеня 2010 года. Як паведамляе першы намеснік генеральнага дырэктара ўнітарнага прадрэагента “Кінавідэапракат” Мінгарвыканкама Сяргей Дрожжынаў, будынак сустрэне глядачоў абноўленым фасадам і дахам.

— У свеце існуюць чатыры тэхналогіі трохмернай выявы, і для мінскага кінатэатра была выбрана адна з іх — Dolby 3D. Яна прадугледжвае дэманстрацыю аб’ёмных кінастужак на лічбавых носбітах. Ёй папярэднічае сістэма электроннага паказу E-sinema, якая азначае захоўванне фільма на DVD-дыску. D-sinema прадугледжвае, што стужка знаходзіцца на цвёрдым дыску, і там зусім іншае, значна больш якаснае кадзіраванне, існуе абарона якасці стужкі ад знешніх уздзеянняў. Вялікія праектары спецыяльна для іх з’явіліся ў свеце некалькі гадоў назад, і мы вырашылі не адставаць ад апошніх дасягненняў.

Ужо закуплена абсталяванне для “Кіева”, у першай дэкадзе снежня распачнецца яго наладка. У абноўленым кінатэатры можна будзе паглядзець кінастужкі з аб’ёмнай выявай, хаця студый, дзе магчыма здымаць настолькі сучасныя фільмы, у свеце пакуль не так ужо і шмат. — Можна ўжо і набыць білеты на дэманстрацыю першай стужкі, — паведамляе Сяргей Дрожжынаў, — іх продаж адбываецца ў кінатэатрах “Беларусь” і “Аўрора”. Дарэчы, ён паведаміў пра пачатак праектавання шматзальнага лічбавага кінатэатра, які з’явіцца на месцы кінатэатра “Авангард” і будзе разлічаны прыблізна на паўтары тысячы глядачоў. Чакаецца, што мінчане змогуць наведаць яго ў 2012 годзе.

Навука перакладаў

У Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы поўным ходам ідуць рэпетыцыі новага спектакля “Translations” па п’есе ірландскага драматурга Браяна Фрыла.

Гэта — першая пастаноўка Мікалая Пінігіна на сцэне Купалаўскага тэатра ў якасці мастацкага кіраўніка калектыву, якая, думаецца, стане і своеасаблівай заяўкай яго мастацкага курсу. Разам з Пінігіным над спектаклем працуюць запрошаныя з Санкт-Пецярбурга сцэнографы Вольга Шаішмелашвілі і Пётр Окунеў, музыка да спектакля напісаў кампазітар Андрэй Зубрыч. У галоўных ролях заняты маладыя акцёры тэатра Сяргей Рудзень, Аляксандр Казела, Ганна Хітрык, Вялічкіна Гарцуева, Святалана Анкіей, Святалана Зеллякоўская, а таксама — Аляксандр Падабед, Віктар Манаеў, Сяргей Краўчанка ды іншыя.

Прэм’ера спектакля адбудзецца 23 і 24 снежня і, спадзяёмся, стане годным падарункам сталічным тэатрам да Новага года.

Гомельскія мастакі

У Гомельскай карціннай галерэі Г.Х.Вашчанкі працуе выстаўка мастакоў з Гомеля і Гомельшчыны.

Яна праводзіцца сумесна з абласной арганізацыяй грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз мастакоў”. Гэта ўжо другі падобны праект, які рэалізуецца ў горадзе над Сожам сёлета.

Удзельнікі экспазіцыі — члены творчага саюза, сярод якіх вядомыя майстры М.Казакевіч, Р.Ландарскі, У.Кароткі, П.Фей, Ю.Платонаў, а таксама маладыя творцы. Экспануюцца звыш 70 работ.

Ул.інф.

Як гучаць колеры?

3 25 лістапада ў Нацыянальным мастацкім музеі працуе цудоўная выстаўка клавікаў расійскага і савецкага жывапісу пад назвай “Сімфонія фарбаў. Уладзімірскія мастакі-жывапісцы”. Экспануюцца 154 творы другой паловы ХХ стагоддзя. У рамках гэтага праекта з’явіцца 40 імёнаў — з’ява незвычайная. Падкрэсліваю, сёння прывезці з Расіі такую маштабную экспазіцыю даволі складана. Гэта прыемная падзея і для гледачоў, і для крытыкаў.

Шмат пейзажаў. Пошукі мастакоў прыходзяць, як правіла, у тыпалагічных рамках традыцыйнага “відавочнага” пейзажа, які насычаны яркімі мажорнымі фарбамі, дэкаратыўнасцю, павышанай гучнасцю колераў. Такім чынам, абапіраючыся на народныя традыцыі сваёй зямлі, майстры ў палотнах адлюстроўваюць асаблівасці ўладзімірскай школы жывапісу.

Гэтая школа прадстаўлена ейнымі заснавальнікамі — Уладзімірам Юкіным, Кімам Брытавым, Валерыем Какурыным. Упершыню мастакі гэтага накірунку заявілі пра сябе ў пачатку 1960-х, калі ў Маскве з вялікім поспехам прайшла выстаўка

К.Брытаў. “Пачатак вясны”.

“Савецкая Расія”. А пасля наступнай “Выстаўкі твораў мастакоў г. Уладзіміра, Мацёры, Гусь-Хрустальнага” пра ўладзімірцаў загаварылі як пра з’яву ў рускім жывапісе.

Сёння іх паслядоўнікі — маладыя таленавітыя творцы Васіль Фамюк, Уладзімір Хамкоў, Дзмітрый Холін, у чых работах ярка адчуваецца паэтызацыя народнага ладу жыцця. Успаміны пра родны край, тэмпераментная дэкаратыўная

В.Фамюк. “Летні стол”.

пастозная пластыка, рэльефная фактура, жывая ўсхваляванасць, трапятлівасць прыродных вобразаў — усё гэта характэрна для сучасных уладзімірцаў, пазнавальных з першага погляду на любой маштабнай выстаўцы. Канешне, мастацкія метады ва ўсіх мастакоў-пейзажыстаў розныя. Але іх аб’ядноўвае нешта агульнае: гэта — адносіны да прыроды. Глыбока паэтычны вобраз Радзімы вельмі пашырае наша ўяўленне пра расійскае мастацтва ў цэлым, пра тое, як беражліва, клапатліва адносяцца майстры пэндзля да сваёй зямлі.

Марына МАЛЬГІНА

Д.Холін. “Вербная нязделя”.

«Памяць стагоддзяў» — пад такой назвай Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь прадстаўляе праект, які прысвечаны Году роднай зямлі. Гаворка пра выстаўку твораў мастака-графіка Галіны Бараноўскай (Плотнікавай).

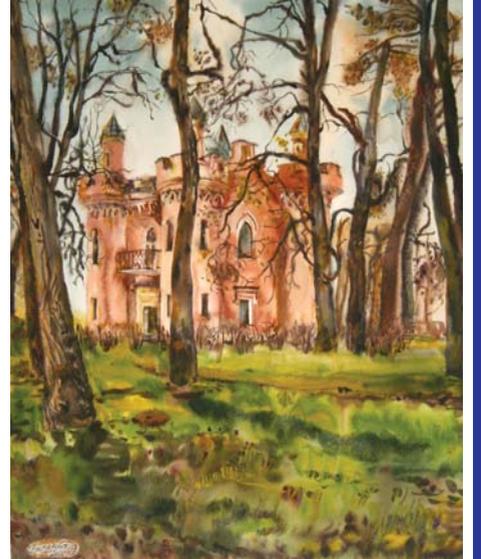
“Фарпост” для “Першых маразоў”

Экспазіцыя складаецца з 70 твораў, выкананых у акаварэлі і каляровым алоўку. У яе ўваходзяць серыі — “Сказ пра Заслаўе” і “Станькава”. Акрамя таго, экспануюцца архітэктурныя матывы іншых мясцін Беларусі і замежных краін. Сваёй творчасцю Галіна Бараноўская імкнецца паказаць прыгажосць гістарычна значных мясцін Беларусі праз старое Заслаўе і Станькава — былы маэнтак Чапскіх (маэнтку 450 гадоў). Яна спрабуе абудзіць любоў да радзімы праз рэалістычныя творы: лірычныя пейзажы і архітэктурныя помнікі ў ландшафце.

У аснове творчага метаду Галіны Бараноўскай ляжыць выключна работа з прыроды. Гэта дазваляе аўтару глыбей прасякнуцца жыватворнасцю старадаўняй храмавай архітэктуры і перадаць непаўторнасць уражанняў ад сустрэчы з прыгажосцю свету. Увогуле, для яе творчасці характэрны серыйны падыход (цыклы “Жыровіцкі манастыр”, “Сказ пра Заслаўе”, “Пасынкі Беларусі”, “Віды Мінска”, “Стары Арзамас”, “Суздаль”, “Прага” і іншыя). Гэта і зразумела. Уменне раскрыць зменлівыя рысы архітэктуры, прыроды, сціплую чароўнасць букета кветак, якія адчуваюцца толькі мастаком, захапляе і заклікае зноў звяртацца да таго ці іншага сюжэта.

Тэхнічная манера графічных твораў Галіны Мікалаеўны разнастайная. Акаварэль па сырм прыводзіць да з’яўлення колеравых і светлавых пераходаў тонкіх расця-

жак (“Царква св. Казьмы і Даміяна ў Суздалі”, “Заслаўе. Фарпост”), акцэнтавання грызайльнага ці дэкаратыўнага зместу (“Мінск. Царква Аляксандра Неўскага). У апош-

Г.Бараноўская. “Скарбніца. Станькава”.

нія гады яна працуе і каляровымі алоўкамі. Вытанчаная карпатлівая тэхніка дазваляе аўтару напоўніць кожную работу адчуваннем асаблівай рукачынасці (“Адзінства. Панарама вала ў Заслаўі”, “Першыя маразы”, “У старыцы Свіслачы”).

Вераніка САСНОЎСКАЯ,
загадчык
інфармацыйна-выставачнага
аддзела Нацыянальнага
гістарычнага музея
Рэспублікі Беларусь

Трыенале на чатыры намінацыі

Калі спытаць у чалавека недаведчанага, што ён разумее пад выяўленчым мастацтвам, пачуем, зразумела, — жывапіс. У лепшым выпадку, назавуць яшчэ скульптуру і графіку. Але той пласт мастацтва, з якім літаральна ўсе сустракаюцца ў паўсядзённым жыцці, якое ўжо даўно стала часткай нашай рэальнасці, — мастацтва дэкаратыўна-прыкладнае і мастацтва дызайну — пра іх звычайна забываюць. Палотны, напісаныя алеем, літаграфіі і бронзавыя скульптурныя кампазіцыі, стала замацаваўшыся ў сценах сталічных музеяў і мастацкіх галерэй, здаецца, зусім не збіраліся саступаць месца габелену, батыку, кераміцы, тэкстылю, вітражу... нарэшце, плакату.

Але працяглую адсутнасць дастойнай выставачнай пляцоўкі, саліднага фэсту спаўна кампенсавала і Беларус-

кая трыенале дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і плакату: сваё ўзялі не працягласцю экспазіцыі (публіцы творы прадстаўляліся ўсяго 12 дзён), аднак сваім маштабам, якасцю.

Вялікая экспазіцыя заняла амаль два паверхі Палаца мастацтва, удзел у ёй прымаўлі дзесяткі лепшых у сваёй галіне творчасці маст-

Я.Адзіночанка. “Гаршчок”.

Ю.Тарэў, У.Цярэнцьеў. “Маэстра”.

такоў, якія прадставілі на суд мінскай публікі і калег сапраўды высокамастацкія творы. Асаблівасць экспазіцыі яшчэ і ў тым, што разам

са сталічнымі майстрамі прадставіць вынікі сваёй працы змаглі і творцы з рэгіёнаў. Адна гэтая выстаўка цвёрда заявіла пра ўсе вартасці “побытавага” мастацтва, а масаваму гледачу, магчыма, адкрыла вочы на тое, што прадметы вакол — не проста аздоба моднай кватэры.

Дарэчы, трыенале праводзіцца на конкурснай аснове. Пераможцы сёлета былі вызначаны ў чатырох намінацыях. Лепшым у плакатным

А.Баранаў. “Апошні кактэйль”.

жанры быў прызнаны Антон Баранаў. Другое і трэцяе месцы ў гэтай жа намінацыі заняў дуэт Юрыя Тарэева і Уладзіміра Цярэнцьева, а таксама Сяргей Саркісаў. У намінацыі “Кераміка” перамаглі Яўген Адзіночанка, Ірына Радкевіч і Тамара Васюк. Лепшымі мастакамі тэатра і кіно назвалі Любоў Сядзельнікаву, Віктара Цімафеева і Валерыя Рачкоўскага. У намінацыі “Тэкстыль” першае месца было аддадзена Паўлу Бондару і Людміле Пятруль, другое і трэцяе — Любові Кірылавай і Ніне Пілюзінай.

Дар’я ДАНИЛЕВІЧ

Асобы і... этна

1 снежня ў памяшканні бібліятэкі імя Янкі Купалы Мінскае мастацкае вучылішча імя А.К. Лебавы ў рамках Года роднай зямлі арганізавала прэзентацыю выстаўкі твораў выпускнікоў вучылішча “Фарбы беларускіх народных святаў і абрадаў” і сустрэчу з вядомым даследчыкам нацыянальнай культуры беларускага народа, кандыдатам філалагічных навук Іванам Крукам.

Як вядома, Мінскае мастацкае вучылішча — гэта адно з найбольш вядомых сярэдніх спецыяльных мастацка-адукацыйных устаноў краіны, якое падрыхтавала шмат высокапрафесійных мастакоў. Імёны былых вучняў вучылішча — М.Савіцкага, Л.Шчамялёва, В.Грамыкі, М.Данцыга, В.Шаранговіча, А.Кашкурэвіча, Г. і Н.Паплаўскіх і іншых — сёння вядомыя не толькі ў Беларусі.

Акрамя таго, за апошнія гады можна адзначыць перамогі вучняў у гарадскіх, рэспубліканскіх і міжнародных конкурсах і выстаўках, а 25 выхаванцаў вучылішча сталі стыпендыятамі Спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Многія выпускнікі працягваюць вучобу ў вышэйшых навучальных установах нашай краіны і за яе межамі.

Ул. інф.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Код і коды Мулявіна

Міхаіл Фінберг пра Песняра: "Такая музыка проста асуджана на поспех!"

Імя Уладзіміра Мулявіна было і застаецца "знакам якасці". І калі сёлета культурная грамадскасць нашай краіны адзначае 40-годдзе Беларускага дзяржаўнага ансамбля "Песняры", то згадкі пра калектыв і яго лідэра часцей сустракаюцца ў друку. Ёсць, на жаль, сярод іх і такія, што напісаны з відавочным "жоўтым" падтэкстам. Канешне, падобныя публікацыі выклікаюць абурэнне. Найперш у тых, хто добра ведаў Уладзіміра Георгіевіча. Некаторы час таму "К" ужо сказала сваё слова на гэты конт (гл. "К" № 45 за 2009 г.). Пасля нашай публікацыі ў рэдакцыю патэлефанавалі народны артыст Беларусі, прафесар Міхаіл ФІНБЕРГ, які ўзначальвае Заслужаны калектыв "Нацыянальны канцэртны аркестр Рэспублікі Беларусь". Вось яго слова.

— У нашым жыцці адбываецца шмат розных працэсаў. Адзін з самых складаных з іх — калі мы без адпаведнай пашаны ставімся да тых асоб, якія шмат зрабілі для краіны і нашага мастацтва. Да такіх асоб я далучаю Уладзіміра Георгіевіча Мулявіна.

Я пазнаёміўся з ім яшчэ тады, калі быў выхаванцам ваеннага аркестра. Валодзя ж на той час якраз быў на тэрміновай службе ў арміі. Памятаю канцэрт салдацкай самадзейнасці, дзе ён выступаў як гітарыст. Я адразу звярнуў увагу на гэтага таленавітага хлопца, высокапрафесійнага музыканта, які вельмі адрозніваўся ад астатніх у лепшы бок. Ён ужо тады вылучаўся добрым веданнем гармоніі, музыкальнай формы, выхаваным густам, асаблівай мастацкасцю. Ён быў старэйшы за мяне на шэсць гадоў, і я намагаўся да яго неяк наблізіцца, каб даведацца штосьці новае. Шэсць гадоў у тым узросце — розніца вельмі вялікая. Але ён заўсёды з павагай і тактам ставіўся да малодшых, хаця я быў усяго толькі пачатковец, служыў у аркестры Беларускай ваеннай акругі, а Мулявін — у Ансамблі песні і танца БВА.

Не ўтаю, я шмат вучыўся ў Мулявіна. І вучыўся ў яго нават зараз. Ён адзін з тых, хто навучыў мяне любіць беларускую мелодыю, беларускае слова. І ў сваёй творчасці я намагаюся працягваць гэтыя добрыя традыцыі павагі да нацыянальнай спадчыны.

Ён цудоўна ведаў гітару, а гітара — гэта, калі хочаце, уесь ансамбль дый ледзь не ўвесь аркестр. Пра мулявінскі ўзровень валодання інструментам самі за сябе гавораць яго песні. Але ж ён быў яшчэ і адным з першых, хто пачаў гэтак дасканала асвойваць гітару.

У 1966-м, калі я быў музыкантам канцэртнага аркестра Беларускага радыё і тэлебачання пад кіраўніцтвам Барыса Райскага, артыст дырыжор гэтага калектыву, кампазітар Яўген Грышман на-

пісаў цудоўны твор "Прыязджайце да нас на свята!". Я ў ім саліраваў на трамбоне, а партыю бас-гітары (дарэчы, на той час зусім новага, амаль невядомага ў Беларусі інструмента) быў запрошаны выконваць Уладзімір Мулявін: ніхто апроч яго гэта не змог бы зрабіць. І гэты запіс ён правёў з першага дубля на "выдатна".

Ён адным з першых у нас асвоіў электронныя інструменты, вывучыў, дзе і як выкарыстоўваць, як правільна ствараць высокапрафесійную партытуру. Калі зараз паслухаць першыя запісы "Песняроў", вы там не знойдзеце ніякіх музыкальных памылак. Можна, там не самая дасканалая якасць гуказапісу, бо на той час не было ніякай сур'ёзнай тэхнікі, але ўсё, што зроблена Мулявіным, зроблена вельмі цікава.

На той час у нас толькі пачыналі з'яўляцца і заяўляць пра сябе першыя ВІА. І выступленні ансамбля Мулявіна літаральна ўзрушылі грамадскасць, гэта быў абсалютна наватарскі калектыв! І створаны — адным чалавекам, Уладзімірам Мулявіным. І нікім іншым! Гэта трэба памятаць, ведаць і шанаваць.

Мулявіна заўсёды цягнула да самастойнай працы, да нейкіх сур'ёзных творчых здабыткаў, бо ідзі папросту перапаўнялі яго. Папершае, ён быў лідэр, а па-другое, наватар — тое, што зусім не ўласціва многім музыкантам. Так, ён не меў вышэйшай адукацыі, але

валодаў каласальным інтэлектам і, галоўнае, дзівоснай творчай інтуіцыяй. Калі паспрабаваць яе неяк "вымераць", дык менавіта інтуіцыя ў яго была — папраўдзе ўсе-саюзнага ўзроўню. І менавіта яна ўвесь час накіроўвала яго ў той бок, які і становіўся прыярытэтным. Ці, можа, ён быў папросту заканадаўцам мод? Бо прымусяць спяваць па-беларуску не толькі Маскву, але і Амерыку. А Мулявін не толькі стварыў новы ансамбль: ён абраў для яго той кірунак і, адпаведна, рэпертуар, якія і сталі сапраўднай "візітоўкай" калектыву.

Узгадаю такі выпадак. Калі я працаваў дырыжорам аркестра Мінскага цырка, дык з народным артыстам СССР, бліскучым клоунам Алегам Паповым мы паехалі на гастролі. Прыязджаем у Чэлябінск, заходзім у рэстаран, а там — спяваюць рэпертуар "Песняроў". Такое папраўдзе народнае прызнанне — ці не самы вялікі доказ генія Мулявіна. Бо што б ён ні рабіў — усё было прасякнута любоўю да высокай пазіі, адчуваннем пэўнага і сакавітага беларускага слова, асаблівай чароўнасці нашага нацыянальнага фальклору.

Яго спасціжэнне музыкальных заканамернасцей было шмат у чым інтуітыўным. Але ў любой песні цудоўна адбудаваны канцэпцыя, драматычна і форма. Я задумваўся нават над тым, што песні ў выкананні "Песняроў" набывалі абрысы сатнаснасці, сапраўднага сімфанічнага мыслення. Бо ва ўсіх кампазіцыях, да якіх дакрануўся геній Мулявіна, ёсць, акрамя працэсуальнасці развіцця, надзвычай стройная архітэктоніка. Ва ўсіх можна знайсці ўступ, экспазіцыю, распрацоўку і вялізную коду, якая папраўдзе становіцца магутным фінальным, вэніковым акордам. Такія коды і інструментальныя ўступы да вакальных кампазіцый, як у яго, не ўмеў рабіць больш ніхто. Пасля яго код зала заўсёды выбухала агла-

Сёння "Культура" чарговы раз звяртаецца да тэмы 40-годдзя Беларускага дзяржаўнага ансамбля "Песняры" — гэтага сапраўды ўсенародна любімага калектыву. На наступным тыдні галоўная канцэртная пляцоўка краіны — Палац Рэспублікі — прыме музыкантаў легендарнага калектыву са складаў розных гадоў, а таксама гасцей — творцаў з Беларусі і замежжа, чый творчы лёс так ці інакш вызначылі "Песняры". Выступленне ў рамках гэтага своеасаблівага

дысмантам: гэта было літаральна "запраграмавана" самімі творамі.

Усё гэта, зразумела, вынікае з надзвычай высокапрафесійнага стаўлення да музыкальнай формы і дакладнага афармлення яе як у партытуры, так і ў жывым выкананні, а таксама запісе. Так, ён выдатна пісаў партытуры, ідэальна чуў шматгалоссе, злучэнне галасоў, баланс паміж імі. Хаця, уласна кажучы, якая розніца: пісаў ён партытуры ці не. Галоўнае — вынік: тая музыка, што гучыць. Які б твор, заснаваны на фальклоры, ні ўнікаў у "Песнярах", усё адразу становілася папулярным.

А як ён выстройваў канцэрты! Высокапрафесійна, абсалютна правільна, з улікам слухачка і глядацкага ўспрыняцця і, адначасова, кожны — з элементамі навізны.

ён дамогся, каб усе музыканты яго калектыву атрымалі прапіску і кватэры ў Мінску? Што яны ўсе атрымалі ганаровыя званні? У савецкі час зрабіць гэта было не так проста, як здаецца. Папулярнасць артыста і атрыманы ім прывілеі, знакі пашаны не заўсёды знаходзіліся ў прамой залежнасці. Але Мулявін змог даказаць, што "Песняры" — гэта калектыв, які складаецца з сапраўдных творчых індывідуальнасцей, што ў ім кожная творчая асоба — на вагу золата.

Між іншым, такая ж індывідуалізацыя ўдзельнікаў ансамбля назіралася і ў сцэнічных строях "Песняроў". У часы савецкай уніфікацыі творчы калектыв часта разглядаўся як мастац-

мы. Сёння ж усе хочаць быць першымі. Калі ласка, ніхто не забараняе! Але для гэтага трэба, як ён, даваць па шэсць канцэртаў на дзень, і каб на кожным быў аншлаг. Прычым не па "распараджэнні зверху", а на рынкавых узаемаадносінах, каб усе білеты раскупляліся.

Пра Мулявіна можна распавесці гадзінамі. У ўсё будзе замала. Толькі зараз разумееш, што мы сустракаліся з ім не так часта.

Але я ганаруся тым, што наш Нацыянальны канцэртны аркестр Беларусі неаднойчы звяртаўся да творчасці Уладзіміра Мулявіна. Упершыню, прычым вельмі грунтоўна, гэта адбылося тады, калі ў Маскве на Плошчы зорак закладалі зорку Майстра. На гэта немагчыма забыцца: ледзь толькі назвалі яго імя, уся вялізная Канцэртная зала "Расія" (а гэта тры з паловай тысячы чалавек) устала ў адзіным парыве. Нават калі б ён нічога не спяваў у той вечар, зала вітала б яго такім жа выбухам шчырых, гарачых пацудуццяў. Я тады яшчэ раз пераканаўся, што ён — сапраўдны нацыянальны герой Беларусі, герой сучасны і сапраўдны. Таму ён і быў у свой час адзначаны самай высокай творчай узнагародай краіны, стаўшы народным артыстам СССР.

Ніколі не забудуся, як перад паездкай у Маскву ён прыйшоў да мяне. У той час ад яго сышлі многія музыканты, з якімі ён раней працаваў, і ён прыйшоў да мяне, малодшага калегі, і папрасіў, каб наш аркестр закампапіраваў ансамблю. Ён рабіў гэта не для сябе, а для ўсёй краіны. І зорка Уладзіміра Мулявіна — гэта зорка ўсёй нацыянальнай культуры. Невыпадкава яна была закладзена першай. Таму я магу толькі ганарыцца, што мая зорка знаходзіцца побач з зоркай Уладзіміра Мулявіна. Колькі буду жыць, столькі буду памятаць яго і тое, што ён зрабіў для нашай краіны. А ён вучыў, да ўсяго: на эстрадзе трэба быць сумленным, па-сапраўднаму канцэртным і — сталічным, а не местачковым.

Апошні канцэрт ансамбля, на якім прысутнічаў Мулявін, адбыўся менавіта з нашым калектывам, у філармоніі. А ўжо потым, калі прайшла гадавіна з дня смерці Вялікага Песняра, я рабіў канцэрт яго памяці на "Славянскім базары ў Віцебску". Калі рыхтуеш такія канцэрты, не сумняваешся ў выніку, бо такая музыка проста асуджана на поспех. На такіх канцэртах, дзе гучыць папраўдзе жывая класіка (а менавіта так можна назваць творчасць Уладзіміра Мулявіна і "Песняроў"), адчуваеш сябе бы за каменнай сцяной. Бо музыка сама натхняе музыкантаў, кожнаму хочацца выканаць яе як мага лепей.

Хутка будзе адзначацца 65-годдзе Вялікай Перамогі. Было б добра, каб да гэтай даты ўгадалі цыкл Уладзіміра Мулявіна "Праз усю вайну". Ён так адчуваў гэтую тэму, быццам сам ваяваў... Я ганаруся, што наш калектыв выконваў гэту праграму. І калі гучала песня пра Мішу Камінскага, я плакаў...

А нядаўна на адным з тэлеканалаў вядучы сказаў: маўляў, той радыёканал, дзе гучыць музыка Мулявіна, не ратыруецца. Мне ж хочацца на гэта адказаць: "Хлопцы, спыніцеся! Бог вам гэтага не даруе". Сапраўды, Уладзіміра Мулявіна няма з намі, але музыка яго будзе жыць.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Хто ў нас першым у эстраднай музыцы звярнуўся да буйной формы? Уладзімір Мулявін. Чаму ж пра гэта забываюцца некаторыя цяперашнія "апаненты" ягонага таленту? Можна, яны не разумеюць, што такое "добра", а што такое "дрэнна"? Іначай цяжка растлумачыць, чаму і дагэтуль многія яго новаўвядзенні не атрымалі годнай і справядлівай ацэнкі. А матурія і форма. Я задумваўся нават над тым, што песні ў выкананні "Песняроў" набывалі абрысы сатнаснасці, сапраўднага сімфанічнага мыслення. Бо ва ўсіх кампазіцыях, да якіх дакрануўся геній Мулявіна, ёсць, акрамя працэсуальнасці развіцця, надзвычай стройная архітэктоніка. Ва ўсіх можна знайсці ўступ, экспазіцыю, распрацоўку і вялізную коду, якая папраўдзе становіцца магутным фінальным, вэніковым акордам. Такія коды і інструментальныя ўступы да вакальных кампазіцый, як у яго, не ўмеў рабіць больш ніхто. Пасля яго код зала заўсёды выбухала агла-

паведна, рэпертуар, якія і сталі сапраўднай "візітоўкай" калектыву.

"Песняры" ў 1970-я (злева) і на цырымоніі закладкі зоркі Уладзіміра Мулявіна на Плошчы зорак у Маскве. 2001 г.

“двухдзённага юбілею”, які пасля змогуць пабачыць і тэлегледачы, сведчыць і пра значнасць, пра асаблівае стаўленне да важкай даты “Песняроў” на дзяржаўным узроўні. Сёння на старонках “К” пра мінулае і сённяшні дзень ансамбля распавядаюць народны артыст Беларусі, прафесар Міхаіл ФІНБЕРГ і дырэктар — мастацкі кіраўнік сучаснага дзяржаўнага ансамбля “Песняры” Вячаслаў ШАРАПАЎ.

Гэты год прайшоў пад знакам 40-годдзя “Песняроў”. Для Дзяржаўнага ансамбля, які з гонарам носіць славетную назву і працягвае лепшыя традыцыі Уладзіміра Мулявіна і яго паплечнікаў, юбілей стаўся яшчэ і выпрабаваннем на мастацкую сталіцу. Лепшым доказам запатрабаванасці калектыву сталі яго паспяхова гастролі: сем гарадоў у Казахстане (Атбасар, Кустанай, Петрапаўлаўск, Какчэтаў, Паўладар, Астана, Караганда), тры — у Латвіі (Ліепая, Вентспілс, Рыга). Далучыце сюды неаднаразовыя паездкі ў Маскву, Санкт-Пецярбург, выступленне ў Калінінградзе, шматлікія ўдзелы ў тэле- і радыёпраграмах.

8 снежня калектыву удзельнічае ў святкаванні юбілея Саюзнай дзяржавы, 9-га і 10-га, у рамках праекта АНТ “Залатая калекцыя “Песняроў”, праводзіць канцэрты ў Палацы Рэспублікі. 14-га выступае ў нашым Вялікім тэатры на 50-годдзі Дзяржаўнага ансамбля танца Беларусі. І зноў рушыць у Маскву на здымкі некалькіх навагодніх праграм.

— Так і жывём, — усміхнуўся кіраўнік калектыву Вячаслаў ШАРАПАЎ, — у пастаянных выступленнях і пераездах. Нармальны стан для артыстаў!

— Якія ж уражанні? Ці адно мільгаценне: відарысаў за вокнамі ды паўнюткіх канцэртных залаў...

— Уражанняў папраўдзе шмат. Тая ж паездка ў Казахстан стала сапраўдным адкрыццём і для нас, і для мясцовых жыхароў. Пераезды былі па 500 кіламетраў: на самалёце, цягніку, аўтобусе. Не абышлося і без “прыгодаў у стэпе”. Аднойчы ўночы вадзіцель вырашыў скараціць шлях (маўляў, кіламетраў гэтак на сто) і збочыў у стэп. Вядома, заблукалі, усе бакі паадбівалі, ледзь потым на дарогу выбраліся. Але на ўсё жыццё запомнілі, што такое, як у песні спяваецца, “стэп ды стэп вакол”.

— Будзем лічыць гэта першай “нацыянальнай асабліва-сцю падарожжа”. А іншыя?

— Першым горадам, дзе мы пабывалі, стаў Атбасар — паводле архітэктуры, амаль паселішча, там беражліва захоўваюцца традыцыі, звычкі. І ўвогуле пануе абсалютна асаблівае аўра. Шчыра кажучы, ехалі туды з хваляваннем: усё ж за апошнія гады ў былых савецкіх рэспубліках адбылося вельмі многа змен. Але ўсе турботы развельліся, калі мы ўбачылі, як нас сустракаюць. Ужо ля цягніка стаяла сур’ёзная дэлегацыя ў традыцыйных строях, з казахскімі прысмакамі, якімі аказаліся гэтка “пончыкі” — нацыянальны “хлеб-соль”, вельмі салодкі і смачны.

— Мабыць, іншыя нацыянальныя стравы таксама па-смакавалі?

— Пакаштавалі ўсё: кумыс, усялякую ежу з каніны, манты, шурпу, бешбармак. Нават праймералі нацыянальныя галаўныя ўборы — цюбечейкі. І самае цікавае, што нам іх падарылі ў Паўладары, дзе шмат выхадцаў з Расіі, Украіны, Беларусі, дзе ёсць Дом дружбы народаў — новы будынак. Там пад ад-

ным дахам сабраныя носьбіты культуры розных нацыянальнасцей. Сустрэліся мы і з беларускай дыяспарай, прадстаўнікі якой перадалі матэрыялы і кнігі ў дар нашаму Міністэрству культуры. А нам — кожнаму па цюбечейцы. Мы ў тых цюбечейках нават на сцэну выйшлі. А калі ў Карагандзе, дзе заканчалася наша вандроўка, нам падарылі “на развітанне” казахскі

ва, на якое садзіліся адпачываць арлы. Потым узнікла стаянка качунікаў: добра схвацца ад пякучага сонца ў ценю галін. І, нарэшце, быў заснаваны горад.

— Легендарныя “Песняры” — у авеняным легендамі горадзе. Чым не слоган? Хаця, гэты, вашы паездкі даказваюць: “Песняры” — гэта брэнд, вядомы без дадатковай рэкламы.

Залатая калекцыя набытку рэспублікі

нацыянальны струнны шчыпковы інструмент — домбру, мы адразу задумаліся, як бы яе выкарыстаць. Ёсць у нас гітарыст Леанід Вярэніч — самы, бадай, старэйшы ў удзельніках, улюбёнец жанчын, чалавек з гумарам і лёгкі на ўздзім. Дык ён літаральна за паўгадзіны “асвоіў” гэты інструмент, і песню “А ў полі вярба” мы выканалі ў незвычайнай “аранжыроўцы”.

— “Асучаснілі” і “дадалі мясцовага каларыту”.

— Дарэчы, самыя сучасныя асацыяцыі выклікала новая сталіца Казахстана — Астана. Ніхто не можа пазнаць у ёй былы Цалінаград. Узведзена шмат новых, адметных паводле архітэктуры будынкаў, абсалютна змянілася сям аблічча горада. А ў цэнтры, як напамін пра старадаўнюю легенду, — высачэзная калона з залатым купалам, стылізаваная пад магутнае дрэва. Кажучы, раней на гэтым месцы сапраўды расло дрэ-

ва, на якое садзіліся адпачываць арлы. Потым узнікла стаянка качунікаў: добра схвацца ад пякучага сонца ў ценю галін. І, нарэшце, быў заснаваны горад.

— Добры густ і дасведчанасць публікі — таксама рухавік прагрэсу. У Калінінград, наколькі я ведаю, вас паклікалі менавіта па просьбе слухачоў?

— Так, нас запрасіла тэлерэдыёкампанія, якая папярэдне праводзіла маніторынг. Паслялі нас на ўзбярэжжы Балтыйскага мора, і на прагулках мы збіралі “аскепі летняга сонейка” — маленькія бурштывыя, падобныя да кропляў

Фота Ігара КУЗНЯЦОВА

Фота Юрыя ІВАНОВА

наваны яшчэ адзін гастрольны тур па гарадах Казахстана, уключаючы Алма-Ату.

— У Латвіі вас прымалі гэтак жа цёпла і гарача?

— Самым, бадай, каштоўным здабыткам савецкага часу былі культурныя і эканамічныя сувязі. Зараз іх намаганню аднавіць, тыя ж партовыя гарады, у якіх мы пабывалі, гатовы да больш шчыльнага супрацоўніцтва з нашай краінай. А ў Ліепая, дарэчы, беларуская дыяспара. Таму — усё, як заўсёды: спевы хорам нашых песень, словы падзякі, спёзы на вачах, просьбы прыязджаць часцей.

— Паездзеце?

— А як жа! На студзень запланавана Эстонія. Увогуле, раз на год будзем наведваць Прыбалтыку абавязкова. Тамтэйшыя выступленні прыносяць дадатковую асалоду яшчэ і таму, што там заўсёды выдатнае тэхнічнае абсталяванне. У рыжскім Кангрэс-хале, да прыкладу, арганізатары не пашкадавалі грошай і выставілі такі шыкоўны камплект гукавой і светлавой тэхнікі, што мы атрымалі папраўдзе каласальнае задавальненне, хацелася спяваць яшчэ і яшчэ. Дый публіка была ўражана не толькі ўласна музыкай, але і самім шоу.

— Добры густ і дасведчанасць публікі — таксама рухавік прагрэсу. У Калінінград, наколькі я ведаю, вас паклікалі менавіта па просьбе слухачоў?

— Так, нас запрасіла тэлерэдыёкампанія, якая папярэдне праводзіла маніторынг. Паслялі нас на ўзбярэжжы Балтыйскага мора, і на прагулках мы збіралі “аскепі летняга сонейка” — маленькія бурштывыя, падобныя да кропляў

мёду. Акрамя выступленняў, інтэрв’ю на радыё, тэлебачанні, адказы на пытанні слухачоў у прамым эфіры. І — запрашэнне прыехаць зноў, адразу пасля Новага года.

— Апошнім часам “Песняры” ўвогуле не сыходзяць з экрану тэлевізараў. І, што вельмі прыемна, не толькі на беларускіх, але і на шматлікіх расійскіх тэлеканалах. Яны карыстаюцца момантам ці запрашаюць спецыяльна?

— І так і гэтак. Але, сапраўды, выклікі ў Маскву і Санкт-Пецярбург менавіта на тэледымкі становяцца ўсё часцейшымі. Дый праграмы, на якія нас запрашаюць, вельмі прэстыжныя. Адны называюць чаго каштуюць “Достояние республики”, “Наши лучшие годы”. Дарэчы, на Першым расійскім тэлеканале мы былі ледзь не першымі, хто спяваў “жыўцом”. Там спачатку здзівіліся, што мы не выкарыстоўваем “плюсавыя” фанэграмы, а потым, адчуўшы ўсю энергетыку нашага выканання і дадаткова пераканаўшыся, што працаваць такім чынам для прафесіяналаў толькі ў радасць, сталі патрабаваць гэткага ж ад іншых. Яшчэ адным прыкладам прафесійнага прызнання калектыву можна лічыць удзел “Песняроў” у аўтарскім вечары Аляксандры Пахмутавай. Канцэрт адбываўся ў маскоўскім Музычным тэатры імя Станіслаўскага і Неміровіча-Данчанкі, мы спявалі ў пачатку другога аддзялення, за намі яшчэ было шмат славетных выканаўцаў з гучнымі імёнамі. Але наша выступленне, мабыць, падалося настолькі моцным, што ў тэлеверсіі яго зманціравалі на фінал. І калі гэтка “творчым вынікам” вечарыны знакамітай расійскай творцы загучала

“Молодость моя, Белоруссия”, песня стала сапраўдным прызнаннем у любові да нашай краіны.

— Любоўю да Беларусі прасякнута кожнае ваша выступленне. Дый гастралюеце вы па роднай зямлі з зайдзронай рэгулярнасцю. Зусім нядаўна, між іншым, наведалі Рэчыцу, адкуль родам многія ўдзельнікі ансамбля.

— Рэчыца і для мяне родная: я вучыўся ў Мазыры, а працаваў у Рэчыцкім гарадскім Доме культуры. Так што сустракалі нас, як нацыянальных герояў. Запамінальным быў і гастрольны тур па Брэсцкай вобласці: Ганцавічы, Лунінец, Пінск, Драгічын, Брэст, Маларыта, Жабінка. Адтуль адразу рушылі ў Маскву і Піцер на святкаванні расійскага Дня яднання і прымірэння. З прадстаўнікамі піцэрскага шоу-бізнесу ў нас ужо усталяваліся трывалыя сяброўскія кантакты, нас запрашаюць на многія адказныя гарадскія мерапрыемствы, і сустрача з горадам над Нявой ніколі не расчароўвае. Ну, а потым мы вярнуліся на Брэсцчыну і правялі яшчэ два запланаваныя канцэрты: у вёсках Відолія і Далбізна. Гэта пагранічная зона, так што сустракалі нас, як і належыць, з сабакамі. Чым не “крэатыў”? Увогуле, хацелася б выказаць самыя цёплыя словы падзякі дырэктару Брэсцкай абласной філармоніі Зоі Шуцікавай і адміністратару Таццяне Мендэль. Бо там, дзе людзі працуюць з зацікаўленасцю і самаадданасцю, ніякі крызіс не перашкода. А дзе гэтага бракуе, дык крызіс — бы выратавальнае “алібі”.

Матэрыялы развароту падрыхтавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Базіс рэгіёна: рэзервы платных паслуг

У сённяшніх няпростых эканамічных умовах роля развіцця платных паслуг у сферы культуры надзвычай вялікая. І тэзіс пра тое, што культура павінна зарабляць, — гэта сапраўдная патрэба часу.

Культура і мастацтва на сённяшні дзень зладжана дзейнічаюць у шчыльным саюзе з эканомікай. І, зразумела, найбольш яскрава выяўляецца гэты саюз у аказанні платных паслуг. Кожная вобласць краіны шукае цяпер рэзервы развіцця пазабюджэтай дзейнасці.

Так, напрыклад, у жніўні бягучага года на Гомельшчыне прайшоў абласны семінар "Аб развіцці платных паслуг у сферы культуры", пра што "К" пісала ўжо. Начальнікі аддзелаў культуры рэгіёна дзяліліся вопытамі працы ў гэтай сферы, аналізавалі недахопы. Галоўная выснова начальніка ўпраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама Дзмітрыя Чумакова была агучана тады досыць канкрэтна: невыкананне плана сведчыць пра безыніцыятыўнасць культурасветнікаў на месцах. **Перад тымі раёнамі, якія не спраўляюцца з выкананнем плана платных паслуг, была пастаўлена задача выправіць сітуацыю.**

Сярод апошніх раёнаў, якія не выйшлі на даведзеныя паказчыкі за першае паўгоддзе, быў названы і Светлагорскі. Рэгіён — не з маленькіх, ды і Светлагорск — даволі вялікі горад, у якім пражывае больш за 70 тысяч жыхароў, а большасць гарадскога насельніцтва — моладзь. Пра тое, якую працу праводзіць мясцовы аддзел культуры, каб выканаць план платных паслуг і выйсці на прагнозныя паказчыкі, даведаўся карэспандэнт "К".

Кнігу даставяць вам на... працу

Начальнік аддзела культуры Светлагорскага райвыканкама Алена Палавец працуе на сваёй пасадзе не першы год. І цягам апошняга часу паказчыкі платных паслуг заўсёды выконваліся. Што ж здарылася сёлета? Алена Мікалаеўна, з якой сустраўся адразу па прыездзе ў Светлагорск, тлумачыць сітуацыю наступным чынам:

— Паўплываў фінансавы крызіс, — кажа яна, — і таму за першыя пяць месяцаў спрацавалі толькі на 98 працэнтаў ад адпаведнага плана. Але на сёння сітуацыя выпраўляецца. Вельмі добра паказалі сябе ў гэтым накірунку РЦБС, ГЦК, іншыя гарадскія ўстановы культуры горада. Паказчык выканання плана платных паслуг за 10 месяцаў склаў амаль 119 працэнтаў. Лічу, што па выніках года мы з даведзеным заданнем справімся.

Зразумела, эканамічная сітуацыя была даволі нестабільнай у пачатку года. Але большасць раёнаў Гомельшчыны справіліся з планами па аказанні платных паслуг. Чаму ж адстаў Светлагорскі?

Можа, справа ў тым, што не надта паспяхова спрацавалі культуротнікі рэгіёна? Бо, як вядома, тры "кіты", на якіх трымаецца план платных паслуг, — гэта добрая матэрыяльная база, якасць мерапрыемстваў і ініцыятыўнасць супрацоўнікаў той або іншай установы культуры. Як жа пачуваюць сябе гэтыя "кі-

больш грашовых паступленняў, — РЦБС зрабіла стаўку на ўкараненне найноўшых інфармацыйных тэхналогій. І не памылілася.

— Былі распрацаваны два праекты, — кажа дырэктар Светлагорскай цэнтральнай раённай бібліятэкі і ЦБС раёна Людміла Дадалка, — "Інфармацыйны горад" і "Сучасная бібліятэка", закуплены камп'ютэры, аўтаматызаваны ўсе бібліятэчныя працэсы РЦБ. Больш за 50 тысяч выданняў былі пераведзены на штрыхавыя этыкеткі. Чытацкія фармуляры цяпер — не патрэбныя.

Дадалка, — дык і план платных паслуг перавыканалі б значна...

Ёсць у цэнтральнай бібліятэкі горада і праблема, якая вельмі непакоіць дырэкцыю: катастрофічна не стае плошчаў. Установа культуры размешчана ў цокальным паверсе аднаго з жылых дамоў і мае толькі дзве вялікія залы: абанемент і чыталюную. Дрэнна пачуваюць сябе і людзі, і кнігі. У фондасховішчы цесна — у ЦБ змешчана прыкладна 70 тысяч адзінак, а супрацоўнікам нават няма дзе распрануцца: іхнія паліто вісяць паміж стэлажамі.

"Пераходны" музейны перыяд

А што ж з планам платных паслуг у гісторыка-краязнаўчым музеі Светлагорска? Прыносіць ён свой "плюс" да агульнага факта платных паслуг ці працуе на "мінус"? Як аказалася, у, так бы мовіць, "грашовую скарбонку" аддзела культуры мясцовы музейшычыкі дадаюць пакуль што няшмат.

Дырэктар музея Людміла Грабко патлумачыла, што яшчэ з 2000 года Светлагорскі гісторыка-краязнаўчы

Калі зазелянее... "грашовае дрэва"?

Пра "курку", што прыносіць "залатыя яйкі"

ты" ў культурным "мору" Светлагоршчыны?

— Матэрыяльная база даволі добрая як у горадзе, так і ў цэлым раёне, — зняла мае сумненні Алена Палавец. — Перадзена рэканструкцыя будынка гісторыка-краязнаўчага музея горада, пабудаваны новы будынак для сельскага дома культуры і бібліятэкі ў вёсцы Асташкавічы. Увогуле на паляпшэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы ўстаноў культуры летась было накіравана каля 900 мільёнаў рублёў.

Па словах начальніка аддзела культуры, сёлета былі ўведзены дадатковыя платныя паслугі ва ўстановах культуры горада і раёна: агульная колькасць іх перавысіла 70 найменняў. Скажам, у ЦБС увялі 8 новых відаў паслуг. Сярод іх — пераплётныя работы, платныя лекторыі і медыяўрокі, і нават дастаўка кніг чытачам... на працоўнае месца. Напружаная работа супрацоўнікаў аддзела культуры, раённага метадычнага цэнтра дазволіла "пераламіць" сітуацыю да лепшага. За год аддзел культуры плануе зарабіць на аказанні платных паслуг прыкладна паўмільярд рублёў.

Але ці выкарыстоўваюць супрацоўнікі ўстаноў культуры Светлагорска і Светлагорскага раёна ўсе наяўныя магчымасці для выканання даведзенага плана? Наколькі высокі якасць паслуг і ініцыятыўнасць культурасветнікаў? Паспрабаваў адказаць сабе на гэтыя пытанні, наведваючы цягам камандзіроўкі шэраг устаноў культуры горада і раёна.

Камп'ютэрны прарыў

Крэатыўныя захады бібліятэкараў Светлагорскай цэнтральнай раённай бібліятэкі сапраўды ўражваюць. Мяркуюць самі. Каб павысіць якасць і запатрабаванасць сваёй дзейнасці, — а значыць і атрымаць

яшчэ адно "ноў-хаў" РЦБ: чатыры гады таму тут стварылі электронную лакальную сетку. Цяпер любы чытач у горадзе і раёне можа карыстацца рэсурсамі ЦБ праз Інтэрнет. Выхад у Сеціва на сённяшні дзень маюць 20 бібліятэк горада і раёна. А ў Рэспубліканскім конкурсе web-сайтаў бібліятэк і ўстаноў бібліятэчнай адукацыі Светлагорская ЦБС атрымала 2-е месца ў намінацыі "Лепшы сайт гарадской (раённай) цэнтральнай бібліятэчнай сістэмы".

— А што да плана платных паслуг, — працягвае Людміла Уладзіміраўна, — дык ён у нас — найвышэйшы сярод бібліятэчных сістэм вобласці. Калі ў 2008 годзе мы спрацавалі амаль на 40 мільёнаў, дык сёлета плануем выйсці на 48.

Сапраўды, лічыў унушалыня. А найбольшым попытам карыстаюцца ў наведвальнікаў бібліятэкі такія паслугі, як пошук інфармацыі ў Інтэрнеце, падбор літаратуры, сканаванне і рэдагаванне тэкстаў, ксеракопіі, пераплётныя работы і многія іншыя. Не цураюцца бібліятэкары і выдавецкай дзейнасці: з дапамогай сваёй найноўшай тэхнікі выдаюць каляровыя буклеты і брашуры па замове прадпрыемстваў горада. Зразумела, атрымліваюць ад гэтага неаблагі грошы.

Ініцыятыва ёсць, не хапае плошчаў

Ініцыятыўнасці і якасці працы мясцовых бібліятэкараў можна пазайздросціць. Але які творца без перспектыўнага мыслення? Шмат яркіх задумаў і ў дырэктара ЦБС. Да прыкладу, яна плануе папоўніць і абнавіць камерцыйны фонд.

— Каб хаця б мільёнаў 10 з тых 40, якія мы зарабілі летась, накіраваць на закупку кніг для камерцыйнага фонду, — гаворыць Людміла

— А можна было б на базе ЦБ праводзіць відэалекторыі, платныя медыяўрокі для школьнікаў — так, як гэта робяць у дзіцячай бібліятэцы, — кажа Людміла Уладзіміраўна. — На жаль, мы такой паслугі аказаць не можам з-за адсутнасці вольных памяшканняў. А падобная дзейнасць магла б таксама падвысіць план платных паслуг.

Ёсць у дырэктара і яшчэ адна мэта: арганізаваць дзейнасць аўтабібліятэкі. Светлагорскі раён вельмі вялікі, прыкладна 60 вёсак у ім — маланаселеных і аддаленых. Таму абсталяваны бібліобус быў бы ў мясцовых жыхароў вельмі запатрабаваны.

Дарэчы, праблема з мабільнымі ўстановамі культуры на Светлагоршчыне вялікая: у аддзеле культуры няма нават аўтаклуба. Між тым мабільныя ўстановы культуры маглі б таксама прыносіць неаблагі "прыварак" да плана платных паслуг. І наркаць на эканамічнае становішча тут не выпадае. Зыходзячы з сённяшніх умоў, можна было б выкарыстаць прыцып "два ў адным": наладзіць работу аўтаклуба і аўтабібліятэкі на базе аднаго аўтамабіля і з яго дапамогай абслугоўваць жыхароў раёна, як гэта робяць у іншых раёнах Беларусі. Да таго ж, Гомельшчына найбольш пацярпела ад Чарнобыльскай катастрофы. Таму менавіта тут павінен напоўніць рэалізацыя тэзіс пра тое, што культурны клопат пра кожнага жыхара вёскі — гэта абавязковы сацыяльны стандарт.

Падсумую: хоць і годна спрацавала ЦБС сёлета ў плане платных паслуг, усё ж у мясцовых бібліятэкараў застаецца яшчэ шмат нявыкарыстанага патэнцыялу. І ці будзе ён эфектыўна задзейнічаны — пытанне, хутчэй за ўсё, да кіраўніцтва мясцовага аддзела культуры.

музей знаходзіўся на рэканструкцыі, а з 2004-га ўвогуле быў зачынены для наведвальнікаў. Зразумела, пра высокі план платных паслуг гаварыць у такой сітуацыі не выпадае.

— Але і ў такіх умовах мы ўсё роўна выконваем план платных паслуг, — кажа Людміла Мікалаеўна. — Супрацоўнікі музея выезджаюць у школы, праводзяць лекцыі і семінары. Зразумела, зарабляем такім чынам не вельмі шмат.

Як я даведаўся, на адбудову мясцовай гісторыка-краязнаўчай установы райвыканкамам і прадпрыемствамі горада быў выдаткаваны не адзін мільярд рублёў. І вось сёлета музей нарэшце адчыніць свае дзверы для наведвальнікаў.

— Цяпер у нас — так званы "пераходны перыяд", — распавядае Людміла Мікалаеўна, — калі падрыхтаваны экспазіцыі на першым паверсе, але афіцыйна дакументы аб прыёмцы яшчэ не падпісаны. Другі паверх і адно "крыло" першага паверха будуць паступова даводзіцца да ладу. Пакуль будзем працаваць толькі на першым паверсе.

Зразумела, калі музей адкрыецца, а з цягам часу — адрамантуецца да канца, — дык і план платных паслуг будзе на зусім іншым узроўні. Як спадзеецца дырэктар Людміла Грабко, рамонтныя работы павінны хутка завяршыцца.

Чаму зачынілі салон?

З інфармацыі, размешчанай на сайце Светлагорскага райвыканкама, даведаўся, што ў мясцовым Доме рамёстваў працуе салон-крама. Напэўна, і з планам платных паслуг тут усё выдатна, думалася мне, калі адчыняў дзверы РДР. Але...

— Салон-краму зачынілі яшчэ ў сакавіку мінулага года, — распавяла дырэктар РДР Наталля Вароніна. — І

калі яшчэ ў 2007 годзе мы на платных паслугах заробілі больш за 10 мільёнаў рублёў, дык сёлетні наш план — чатыры мільёны.

Аказваецца, прычына — банальная: закончыўся тэрмін дзеяння ліцэнзіі. А новую ў аддзеле культуры так займаць і не здолелі.

— У нас ужо былі наладжаны сувязі з фабрыкамі мастацкіх вырабаў з Оршы, Хойнікаў, яны пастаўлялі нам свае прадметы на продаж, з гэтага мы атрымлівалі неблагія камісійныя, — распавяла мне Наталля

веду ведаю, што не так даўно салон-крама адчыніўся пры Глыбоцкім ДOME рамёстваў, шмат гадоў працуе і прыносіць стабільны прыбытак такі ж салон у Лепелі... Чаму ж на Віцебшчыне з атрымманнем ліцэнзіі спраўляюцца паспяхова, а ў Светлагорску гэта выклікае вялікія цяжкасці? І нагадаю, што гэта адбываецца цяпер, калі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь рэкамендуе адчыняць салоны-крамы пры кожным раённым ДOME рамёстваў...

— Так, краму зачынілі з-за таго, што скончыўся тэрмін дзеяння ліцэн-

вядае Святлана Пінчук. — Жывая музыка, шматлікія конкурсы з дарагімі прызамі, насычаная гульнёвая праграма, прафесійны дзі-джей — усё гэта зрабіла сваю справу: людзі да нас пайшлі. Да таго ж, імкнёмся, каб кожны такі вечар быў праведзены на якасным, высокім узроўні.

Каб пацвердзіць словы Святланы Генадзьеўны, прывяду толькі адзін, але досыць красамоўны факт. Усе квіты на вечары ў пятніцу раскупляюць з панядзелка. Кошт невялікі: 6 тысяч рублёў. Але дзякуючы таму, што

што жыве ў вёсцы прыкладна тысяча жыхароў. І мясцовыя культработнікі цалкам упэўнены ў сваіх сілах. Па словах дырэктара СДК Галіны Ржавуцкай, грошы ў іхняй установе культуры зарабляць умеюць. І таму зусім невыпадкова на стале ў Галіны Пятроўны сваё месца знайшло... грашовыя дрэўца.

— Гэта — каб не забываць пра план платных паслуг, — усміхаецца Галіна Ржавуцкая.

А вось супрацоўнікі Баравікоўскага СДК хоць і выконваюць план платных паслуг, хоць і маюць вялікую колькасць розных іх відаў, але ладзяць толькі маладзёжную дыскатэку, а на дзятву і сталых людзей сёння тут, як сведчыць практыка, забыліся.

— Спрабавалі праводзіць такія дзіцячыя і дарослыя танцавальныя вечары, — кажа дырэктар Баравікоўскага СДК Ірына Крычаўцова, — але прыходзіла вельмі мала людзей. Таму і спынілі гэтую дзейнасць.

Можа, адбылося гэта з-за таго, што "рэкламная" дзейнасць мясцовых работнікаў абмежавалася толькі звычайнымі аб'явамі? І не вывучаецца вопыт калег з раёна або горада? Але і дырэктар ГЦК Святлана Пінчук, і дырэктар Чыркавіцкага цэнтра дасугу Галіна Ржавуцкая запэўнівалі мяне ў тым, што заўсёды гатовыя падзяліцца сваімі метадычнымі напрацоўкамі і, галоўнае, — вопытам працы па прыцягненні наведвальнікаў. Маё пытанне да дырэктара Баравікоўскага СДК засталася без адказу.

Самае цікавае, што сама Ірына Крычаўцова часам па пятніцах ездзіць за 13 кіламетраў у Светлагорск... на дыскатэку, што праводзіцца ў ГЦК. А вось пераняць тамтэйшы вопыт пакуль не здолела...

Праўда, Баравікоўскі СДК і летась, і сёлета працуе па платных паслугах досыць добра: пры плане 3800 ужо заробілі больш за тры мільёны. Але, зразумела, план мог бы быць тут зусім іншы...

Падобная праблема і ў іншай установе культуры — Якімава-бадскім СДК. Тут хоць і перанялі вопыт Чыркавіцкага цэнтра дасугу і заробілі пятнічную дыскатэку "Рытмы 80-х" для сталых вясцоўцаў, але на план выходзяць толькі дзякуючы выязным платным канцэртам.

— Раней у гэтай установе культуры зусім не выконваўся план платных паслуг, — тлумачыць сітуацыю дырэктар Светлагорскага РАМЦ Ірына Ясінецкая, з якой разам выправіліся ў паездку па раёне. — Але з прыходам новага дырэктара справа пайшла лепш.

Спраўды, дырэктар мясцовага СДК Тацяна Баравая вельмі плённа супрацоўнічае з бібліятэкай, школай, ФАПам, з мясцовымі ўладамі. Праводзяцца віншаванні, вечары адпачынку, вясельныя абрады, а не так даўно адбыўся "Капялюшны баль"...

Пагаджаюся: і дырэктар, і мясцовыя работнікі не сядзяць склаўшы рукі. Але сёлетні план — толькі два з паловай мільёны. І гэта пры тым, што жыве ў Якімавай Слабадзе больш за тысячу чалавек — прыкладна столькі ж, колькі і ў Чыркавічах. Карацей, патэнцыял для развіцця пазабюджэтай дзейнасці яшчэ даволі вялікі і напоўніцу не выкарыстоўваецца...

"Кантроль — штопанядзелак"

Менавіта гэты, не напоўніцу выкарыстаны патэнцыял мясцовых культработнікаў, а таксама некаторыя з акрэсленых у артыкуле праблем сталіся лейтматывам маёй гутаркі з намеснікам старшыні Светлагорскага райвыканкама Сяргеем Мяркулавым.

— Кожны панядзелак начальнікі аддзелаў райвыканкама даюць справаздачу старшыні аб тым, што яны заробілі за гэты тыдзень па платных

паслугах, — кажа Сяргей Мяркулаў. — Гэта датычыць у тым ліку і культуры, і спорту, і адукацыі.

Галоўная прычына невыканання плана платных паслуг, па меркаванні Сяргея Вячаслававіча, — няпростое эканамічнае становішча на пачатку гэтага года. Але ёсць і іншая.

— Мне падаецца, — кажа Сяргей Мяркулаў, — кіраўнікі і супрацоўнікі сферы культуры проста не прадбачылі эканамічнай зменлівасці часу. І толькі цяпер, калі была праведзена вялікая арганізацыйна-тлумачальная работа, калі былі ўведзены новыя віды платных паслуг, ажыццёлены рэкламныя акцыі і сустрэчы з кіраўнікамі прадпрыемстваў, — мы пачалі выходзіць на запланаваныя паказчыкі.

Як лічыць намеснік старшыні Светлагорскага райвыканкама, аддзел культуры годна вырашыў праблемную сітуацыю з выкананнем плана платных паслуг.

— Цвёрда ўпэўнены, што па адзеле культуры мы выйдзем на планавыя паказчыкі. Яшчэ ёсць пытанні па Светлагорскінавідэасетцы, па ДOME культуры энергетыкаў, якія не з'яўляюцца структурнымі падраздзяленнямі аддзела культуры. Але паступова мы вырашым праблемную сітуацыю і з гэтымі ўстановамі культуры горада.

Запытаўся я і пра належнае прэміраванне тых устаноў, дзе культработнікі працуюць, як кажуць, "пастаханаўска", нашмат перавыконваючы даведзены план.

— Згодны, што трэба і неабходна стымуляваць як дырэкцыю, так і супрацоўнікаў такіх устаноў культуры, — пагадзіўся са мной Сяргей Мяркулаў. — І мы шмат робім у гэтым накірунку. Другая справа, што летась і сёлета аддзел культуры накіроўваў вялікія грашовыя сумы на рамонтныя работы, правядзенне бягучых культурна-масавых мерапрыемстваў. Перакананы, што мы недаацанілі пытанне стымулявання культработнікаў як у горадзе, так і на сяле, і цяпер будзем выкарыстоўваць усе наяўныя магчымасці, каб выправіць сітуацыю.

Што ж да працы мабільных устаноў культуры, дык, як сказаў Сяргей Мяркулаў, райвыканкам будзе імкнуцца вырашыць гэта пытанне ў 2010 годзе.

***

Пад час наведвання і ЦБС, і ГЦК пытаўся ў кіраўніцтва і ў супрацоўнікаў: што змянілася і ў аплаце іхняй працы пасля перавыканання плана платных паслуг? Аказваецца, заробак застаўся на тым жа ўзроўні.

Зразумела, аддзел культуры, па магчымасці, стымулюе сваіх супрацоўнікаў: арганізуе раённыя спаборніцтвы сярод калектываў, спецыялістаў, па выніках года вызначае пераможцаў, якія ўзнагароджваюцца дыпламамі, сувенірамі, грашовымі прэміямі, персанальнымі надбаўкамі.

Ёсць і штомесячныя прэміі. Напрыклад, для прэміравання супрацоўнікаў РЦБС, па словах дырэктара Людмілы Дадалка, штомесяц выдаткоўваецца сума ў... 320 тысяч рублёў. А толькі бібліятэкараў у сістэме — 100 чалавек. Не цяжка падлічыць, што 100-тысячную прэмію кожны супрацоўнік ЦБС будзе чакаць прыкладна тры гады...

Між тым, любая рэкламна-маркетынгавая стратэгія, калі перанесці яе на рэальны галіны культуры, сведчыць: пры належным матэрыяльным стымуляванні, "прасоўванні" здыбыткаў і адметных "піар-ходаў" з боку устаноў горада ды раёна можна ўпэўнена казаць і пра далейшае паспяховае развіццё пазабюджэтай дзейнасці. Аксіёма? Але часам нават аксіёмы патрабуюць доказаў.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Светлагорскі раён — Мінск
Фота аўтара

- На здымках:
- 1. Раённы цэнтр культуры;
- 2. Светлагорская РЦБ;
- 3. Узор рэкламы пав. светлагорску;
- 4. Танцавальная зала Чыркавіцкага цэнтра дасугу, дзе праводзіцца дыскатэка "Дзіполь";
- 5. Гісторыка-краязнаўчы музей;
- 6. Чыркавіцкі цэнтр дасугу;
- 7. Праблема ЦБС — нястача плошчаў.

Аляксееўна. — Прыносілі нам свае рэчы і гараджане. Дый самі майстры мелі магчымасць зарабіць якую капейку.

Цяпер жа аб закрыцці крамы шкадуюць як дырэктар установы, так і самі майстры-метадысты.

— Зараблялі і мы, і нават тыя хлопчыкі і дзяўчынкі, што да нас хадзілі на заняткі ў гуртках, — кажа майстар-метадыст Валянціна Лясун, якая займаецца з дзецьмі разбой па дрэве. — Напрыклад, зробіць у мяне хлопчык добрую рэч, мы выстаўляем яе ў краме за нейкі сімвалічны кошт. Колькі радасці было, калі падлетак атрымліваў ад яе рэалізацыі грошы! Цяпер такой магчымасці няма.

— Пасля таго, як салон-краму зачынілі, да нас яшчэ доўга прыходзілі, пыталіся, дзе можна купіць сувеніры, — кажа майстар-метадыст Святлана Міранкова, што вядзе гурток па аплікацыі саломкай. — Гэта ж магчымасць не толькі прадаць рэч, але і паказаць сваю творчасць, свае ўменні.

З супрацоўнікамі Дома рамёстваў згодны і жыхары горада.

— Навошта яго закрылі? — пытаўся ў мяне Уладзімір Дзедж, адзін з наведвальнікаў РДР. — Я пастаянна купляў у гэтай краме розныя рэчы. Цяпер у Светлагорску няма дзе купіць ні карціну, ні вырабаў мясцовых майстроў.

— Я набывала дачцэ розныя вырабы рамеснікаў, — кажа жыхарка Светлагорска Святлана, якую перастрэў каля ўстановы, — тым больш, што жыву тут непадалёк. Так дасюль і не разумею, чаму краму зачынілі: карысць ад яе была агульная!

Вось такія меркаванні. І сапраўды, чаму сваімі рукамі знішчана, так бы мовіць, "курка", што прыносіла "залатая яйкі"? Няўжо такая праблема з працягненнем ліцэнзіі? З уласнага дос-

ззі, а працягнуць яго не змаглі з юрыдычных прычын, — кажа начальнік аддзела культуры Алена Палавец. — Але мы плануем адчыніць такі салон-краму на базе гісторыка-краязнаўчага музея горада, дзе ёсць шмат вольных памяшканняў. Цяпер рыхтуюцца ўсе неабходныя дакументы.

ГЦК лідзіруе

Гарадскі Цэнтр культуры летась заробіў на аказанні платных паслуг 125 мільёнаў рублёў, а за 10 месяцаў гэтага года — прыкладна 140. Гэта амаль траціна запланаванага гадовага плана для ўсяго аддзела культуры Светлагорскага райвыканкама.

У перавыкананні плана — неаспрэчная заслуга дырэктара ГЦК Святланы Пінчук. Думаецца, яе вопыт развіцця пазабюджэтай дзейнасці варты пераймання і ў іншых рэгіёнах Беларусі.

— Пасля свайго прыходу на працу, а гэта было прыкладна толькі год таму, — кажа Святлана Генадзьеўна, — задумалася над тым, каб прывабіць да нас не толькі моладзь, а людзей больш сталага веку, узростам 40-50 гадоў. І гэта мне ўдалося.

Але не ўсё было проста і адразу. Звычайныя аб'явы аб тым, што па пятніцах у ГЦК працуе дыскатэка "Дыска 80-х" для 40—50-гадовых, наведвальнікаў не надта прываблівалі. Прыходзіла толькі з дзiesiąтк чалавек.

Таму дырэкцыі давялося прыдумаць нестандартныя хады, піярыць сваю дзейнасць, карацей, выкарыстоўваць, кажучы сучаснай мовай, "агрэсіўны маркетынг".

— Акрамя рэкламы ў СМІ, па мясцовай тэлекампаніі, пачалі прапагандаваць бясплатны ўваход, запрашаць мясцовыя калектывы, а таксама гурты са Жлобіна, якія гралі на гэтых вечарах у пятніцу, — распа-

прыходзяць сюды ў пятніцу 160—170 чалавек, установа культуры за адзін дзень зарабляе... мільён рублёў.

І гэта пры тым, што я не згадваў працу начнога клуба "Дзесятая планета" — суботняй дыскатэкі для моладзі, — а таксама плённую працу супрацоўнікаў установы па наладжанай дзейнасці шматлікіх самаакупных студый, якія таксама карыстаюцца попытам у моладзі Светлагорска і забяспечваюць выкананне плана платных паслуг... Карацей кажучы, у культурным "мору" ГЦК тры "кіты" платных паслуг — ініцыятыва, якасць мерапрыемстваў і матэрыяльна-тэхнічная база — пачуваюць сябе вельмі свабодна.

Але ці выкарыстоўваюць вопыт крэатыўшчыкаў з гарадскога Цэнтра культуры на раёне?

Вопыт — без права перадачы?

Пра Чыркавіцкі цэнтр дасугу — адну з трох устаноў культуры Светлагорскага раёна, які наведваў падчас камандзіроўкі, — наша газета пісала. Менавіта гэтая ўстанова ў Рэспубліканскім аглядзе-конкурсе на лепшую арганізацыю маладзёжных дыскатэчных праграм сярод сельскіх устаноў культуры заняла 1-е месца.

І атрымалі культработнікі з Чыркавічаў гэтае ганаровае месца зусім нездарма. У Цэнтры дасугу існуе вялікая колькасць платных паслуг: культработнікі ладзяць агенчыкі, вяселлі, канцэрты, вечары адпачынку. А калі казаць пра іхні асноўны накірунак дзейнасці — дыскатэку, — дык яна тут — на любы густ: ёсць для дзяцей і падлеткаў, для моладзі, 40—50-гадовых і пенсіянераў...

Усё гэта дазваляе ўстанове культуры выканаць і перавыканаць план платных паслуг. А ён не малы — каля 6 мільёнаў рублёў. І гэта пры тым,

Цэнтр і радыус уплыву

Брэсцкаму абласнаму грамадска-культурнаму цэнтру — 70 гадоў. Спачатку гэта быў абласны Дом народнай творчасці, потым — абласны навукова-метадычны цэнтр, а з 1996 года — абласны грамадска-культурны цэнтр.

Дзейнасць установы, якой сёння кіруе Святлана Каржук, звязана найперш са зберажэннем, развіццём і папулярызаваннем народнай культуры, падтрымкай носьбітаў беларускіх традыцый. Па ініцыятыве ўпраўлення культуры Брэсцкага аблвыканкама грамадска-культурны цэнтр стаў арганізатарам стварэння школ народнай творчасці, дамоў фальклору і рамёстваў. Традыцыйнымі сталі абласныя пленэры мастакоў-аматараў, разьбяроў манументальнай скульптуры, майстар-класы па выцінанні, разьбе па дрэве, роспісе па тканіне... АГКЦ ініцыяваў і Між-

народны пленэр ганчароў у вёсцы Гарадная Столінскага раёна.

Назапашаны намі і вопыт работы з усімі ўзроставымі катэгорыямі насельніцтва. Докізам таму — абласныя фестывалі творчасці ветэранаў “Неспакойныя сэрцы”, эстраднага мастацтва “Рытмы маладосці”, аматарскага тэатральнага мастацтва “Тэатральнае Палессе”, вакальна-харавога мастацтва “Ляці, наша песня”, свята-конкурснай духоўнай музыкі “Фанфара”, духоўнай музыкі “Песня песняў”. Па ініцыятыве Цэнтру ў вобласці пачалося стварэнне школ дзіцяў.

Адзін з нашых аддзелаў — інфармацыйна-аналітычны і рэпертуарна-выдавецкі — акумуляе звесткі аб дзейнасці клубных устаноў, выдае і распаўсюджвае сцэнарна-метадычную і рэпертуарную літаратуру. Гэты спіс дапаўняецца шматлікімі метадычнымі і сцэнарнымі распрацоўкамі, рэпертуарнымі зборнікамі,

Выставачная зала АГКЦ.

буклетами вядучых калектываў аматарскай творчасці, святаў і фестывалаў.

Штогод ладзіцца навучанне кадраў: семінары, нарады дырэктараў і метадыстаў раённых і гарадскіх метадычных цэнтраў, кансультацыі спецыялістаў па новых сацыякультурных тэхналогіях.

Пры АГКЦ дзейнічае выставачная зала. Штогод тут ладзіцца звыш 25 выставак. Ёсць мастацкі салон-крама “Скарбніца”, дзе выстаўляюць вырабы больш як 200 майстроў. Пры АГКЦ адкрыліся новая зала на 596 месцаў для правядзення грамадска-культурных мерапрыемстваў і малая камерная зала, пашырыўся спектр культурных паслуг.

Аксана КЛУНІНА,
вядучы метадыст Брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтру

Абласное свята-конкурс гарманістаў і выканаўцаў прыпевак.

Інтэлектуальны “Vizor”

Адна са старэйшых публічных бібліятэк Магілёва — Цэнтральная гарадская імя К.Маркса — адзначае сёлета 90-годдзе.

Аснову яе кніжнага фонду склалі калісці кнігазборы з гарадской гімназіі, духоўнай семінарыі і клуба. У кастрычніку 1924-га пры ўстанове ўжо дзейнічаюць чытальня зала, дзіцячае аддзяленне і калектар. Крыху пазней з’явіліся гурток сяброў кнігі, 14 кнігаперасоў, 5 кніганапавяшчальных пунктаў з дастаўкай кніг на прамысловыя прадпрыемствы. Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны кніжны фонд налічваў 30 тысяч тамоў.

У 1950-х бібліятэку ўзначальвае Яфім Шабуна — інтэлігент, энергічны арганізатар, прафесіянал. У 1975 годзе на базе Цэнтральнай гарадской бібліятэкі створана ЦБС з агульным кніжным фондам, цэнтралізаваным камплектаваннем і апрацоўкай літаратуры, да-

ферэнцыі. Бібліятэкай на той час кіравала Надзея Максіменка. Яе плённая праца была адзначана ордэнам “Знак пашаны”.

У 1986 годзе эстафету кіраўніцтва бібліятэкай прыняла Святлана Купрэва. Тады з’явіліся новыя формы абслугоўвання чытачоў, арганізацыі іх вольнага часу. І ўсё гэта — дзякуючы працы падзвіжнікаў Ганны Сафонавай, Валяціны Садоўнікавай, Галіны Пашкевіч, Аляксандры Шапіра, Аляксандры Старавойтавай...

Больш за 10 гадоў установу ўзначальвала Галіна Клепча. У гэты час ЦБС набыла юрыдычны статус, змянілася і культурна-эканамічная тактыка бібліятэкі: былі ўведзены платныя паслугі, пачалася актыўная работа са спонсарамі, рэалізаваны мэтавыя бібліятэчных праграм “Бібліятэка. Моладзь. Ідэалогія”, “Экас”. Шмат было зроблена па наладжанні міжкультурнага дыялога з нацыянальнымі дыяспарамі горада, стварэнні шматнацыянальнага інфармацыйна-культурнага асяроддзя.

У 2007 годзе бібліятэку ўзначаліла Галіна Краўчанка. ЦБГ — адзін з буйнейшых інфармацыйных цэнтраў горада. Штогод у яго звяртаецца звыш 14 тысяч чытачоў. Да іх паслуг — 124 тысячы экзэмпляраў дакументаў, арганізавана падліска на 235 перыядычных выданняў. Кожны пяты жыхар Магілёва — чытач нашай бібліятэкі. Установа абсталявана 27 камп’ютэрамі, 12 прынтэрамі... Арганізавана 14 аўтаматызаваных рабочых месцаў для бібліятэчных спецыялістаў і 5 — для карыстальнікаў, вядзецца электронны каталог, шырока

Цэнтральная бібліятэка.

прадстаўлены поўнатэкставыя электронныя базы краязнаўчага і экалагічнага характару. Працуюць тут публічны цэнтр прававой інфармацыі, гарадскі інфармацыйна-ідэалагічны цэнтр, інтэрнэт-студыя “Сусветнае павуцінне”, а таксама дзейнічаюць школы сучаснага кіраўніка, прафесійнага развіцця бібліятэкараў, камп’ютэрнай пісьменнасці, маладзёжная творчая рада “Кар’ера і поспех”.

У перспектывіных планах — адкрыццё сектара аўтаматызацыі і новых тэхналогій, відзасалона “Vizor”, залы дзелавога чытання “Інтэлектуал”, стварэнне электроннага “Бібліягіда”, даведачна-інфармацыйнай службы “Арыенцір”, віртуальна-рэсурснага цэнтру “Адукацыя”, сектара па рабоце з моладдзю “Перспектыва”, службы “Клопат” па абслугоўванні інвалідаў і асоб з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі на доме.

Надзея КРАЎЦОВА, загадчык арганізацыйна-метадычнага аддзела Магілёўскай ЦБГ імя К. Маркса

У ідэалагічным цэнтры.

дачна-бібліяграфічным апаратам. Установа аказвае метадычную і практычную дапамогу 80-ці бібліятэкам горада.

Абласная станавіцца значным культурным цэнтрам горада. Тут ладзяцца сустрэчы з пісьменнікамі, чытацкія кан-

У каго “Залаты фармуляр”?

25 лістапада гарадской бібліятэцы Навагрудка споўнілася 60 гадоў. Чытачоў тут — ледзь не тры з паловай тысячы, а кніжны фонд на сёння перавысіў 33 тысячы выданняў.

Як педагог па музыцы і пенсі-

янер, часты наведвальнік гэтай установы культуры, вельмі задаволены складам творчага калектыву. Гэта прафесіяналы: на любое, самае мудрагелістае пытанне адкажуць і зробіць гэта на роднай мове.

Юбілейнае свята было насычаным: гасцям прапанавалі бяспрой-

грышную латарэю, відэафільм пра гісторыю бібліятэкі, выстаўку твораў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, лепшым супрацоўнікам і чытачам уручылі прэміі “Бібліятэка” і “Залаты фармуляр”.

Яўген ЛАПЦЕЎ
Навагрудак

Да Дня інвалідаў Рэспублікі Беларусь

З 30 лістапада па 10 снежня Цэнтральная навуковая бібліятэка імя Я.Коласа НАН Беларусі і ВЦ ГА “Беларускае таварыства інвалідаў па зроку” праводзіць Рэспубліканскую выстаўку дэкаратыўна-прыкладнай творчасці інвалідаў па зроку абласных арганізацый “Душы моей прекрасные порывы”, прысвечаную 85-годдзю стварэння ГА “БелТІЗ” і Дню інвалідаў.

На палатне і шкле

У экспазіцыі прадстаўлены творы інвалідаў Мінскай, Гродзенскай і Віцебскай абласцей і навучэнцаў спецшкол для дзяцей з парушэннем зроку.

Гэта 150 работ 60 аўтараў, зробленыя ў жывапісе, разьбярстве па

дрэве, бісера- і саломкапляценні, мастацкай фатаграфіі. Марына Кажадуб прадставіла аўтарскую калекцыю жывапісу на палатне і шкле.

Ул. інф.

Чулая душа міма

Людзі з недахопам слыху — прыроджаныя артысты, непаўторныя мімы, мастакі з асаблівым успрыняццем колераў і фарбаў, вясёлыя і жартаўлівыя клоуны. Людзі, якія не чуюць, менавіта праз мастацтва нагадваюць, якой тонкай і чуллівай можа быць душа.

У лістападзе артысты з адзінага ў Мінску народнага тэатра пантамімы “Рух” прынялі ўдзел у XX Міжнародным фестывалі пантамімы ў чэшскім горадзе Брно. Журы прызначыла Гран-пры беларускаму спектаклю “Вялікі мім Біп” у пастаноўцы тэатра “Рух”, а рэжысура спектакля была адзначана першай прэміяй.

У Брно сваё мастацтва дэманстравалі мімы з Бельгіі, Славеніі, Польшчы, Сербіі. Па водгуках спецыялістаў у жанры пантамімы, тэатр “Рух” выступіў на высокім прафесійным узроўні, пацвердзіўшы, што школа пантамімы на Беларусі мае даўнія традыцыі. Яны закладваліся яшчэ ў 70-ыя гады, калі першым кіраўніком “Руху” быў Уладзімір Колесаў. Сваё майстэрства ён перадаў Тадэвушу Бекішу, талент якога ўхваліў Марсель Марсо пад час прыезду ў Мінск.

Пад кіраўніцтвам Уладзіміра Колесава, а потым — Тадэвуша Бе-

кіша “Рух” паставіў такія спектаклі, як “Радзіма”, “Хатынь”, “Курган”... У 1998 годзе за высокае прафесійнае майстэрства і значны ўнёсак у прапаганду нацыянальнай культуры рэжысёру народнага тэатра пантамімы “Рух” Тадэвушу Бекішу прысвоена званне заслужанага дзеяча культуры Рэспублікі Беларусь.

Эла ОЛІНА

На здымку: пад час лістападаўскай паездкі “Руху” ў Брно. Фота аўтара

“Покрыў Міру”

Дырэктар Гродзенскага гарадскога метадычнага цэнтру народнай творчасці Валяціна Цыганец паведамляе “К”, што з 15 лістапада дзейнічае міжнародны праект нацыянальнага “Покрыву Міру”.

Ініцыятар яго — Гродзенскі гарадскі метадычны цэнтр народнай творчасці.

— Сутнасць праекта ў тым, — тлумачыць Валяціна Цыганец, — што ўсе жадаючыя майстры, незалежна ад узросту, нацыянальнасці і краіны пражывання, могуць даспаць пано памерам 50x50 сантыметраў, уласнаручна зробленае ў любой тэхніцы абрэзкавага шыцця, тка-

тва і нацыянальнай вышэйшай. Гэтыя пано будуць злучаны ў адзіны “Покрыў Міру”, які мяркуецца пранесці па цэнтральных вуліцах Гродна пад час адкрыцця VIII Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур.

Свае фрагменты “Покрыву...” па словах Валяціны Цыганец, прадставілі ўжо майстры з Брэста, Ліды, Магілёва, вельмі зацікавіліся міжнародным праектам ва Украіне і ў Расіі...

Словам, “Покрыў Міру” расоўвае нацыянальныя межы. Творы прымаюцца да 20 красавіка 2010 года.

А.С.

“Хвілінка” дабрыні

На канцэрт “Дарогай дабрыні”, што адбыўся 25 лістапада ў Палацы культуры МАЗа, былі запрошаны дзеці з малазабеспечаных і мнагадзетных сем’яў. Штогадоваму дабрачыннаму акцыю арганізоўвае ўзорны тэатр песні і танца “Хвілінка” Палаца культуры Мінскага аўтазавода. Акцыю падтрымліваюць дзеячы айчыннага шоу-бізнесу.

— Я рада, што акцыя “Дарогай дабрыні” стала чаканай, — паведаміла “К” аўтар праекта і мастацкі кіраўнік “Хвілінкі” Таццяна Панова. — Хочацца дарыць пазітыў усім, хто наведвае наш канцэрт.

Разам з “Хвілінкай” у дабрачыннай акцыі бралі ўдзел артысты беларускай эстрады.

Наш кар.

На здымку: выступае ўзорны тэатр песні і танца “Хвілінка”.

Гэтыя дэкарацыі збудавалі спецыяльна для фільма.

Кажуць, калі тэма — вычарпана, дык не мае сэнсу за яе брацца зноў. Гэтага пастулата трымаўся і я да надрукавання ў “Культуры” майго аб’ёмнага артыкула “Жыццё...”, неаднойчы “распятае...” (“К” № 49 за 2009 г.). Пасля гэтай публікацыі крок за крокам давлялося прайсці сцэжкамi ўспамінаў тых асоб, хто меў да стварэння стужкі непасрэднае дачыненне. Адбылося гэта ў час здымак дакументальнага фільма пра лёс кінастужкі “Хрыстос прыямліўся ў Гародні” (па сцэнарыі Уладзіміра Караткевіча). Гэтыя сустрэчы адкрылі і некаторыя новыя штрыхі да гісторыі айчыннага кінематографа, які праз якіх дзесяць дзён адзначыць 85-годдзе... Гэтую тэму “К” не абміне ў наступным нумары.

Удзельнікі ж таго, саракагадовай даўніны, фільма ўжо даўно не бачыліся, ды і няма надзеі, што ўвогуле калі ўбачацца. Але “перасякуцца” яны адно на экране, увасобіўшы своеасаблівы завочны дыялог пра стужку, пра гэтку, па вобразным параўнанні аднаго з герояў гэтага артыкула, —

Уладзімір Караткевіч. 1968 г.

“Фанфан-цюльпан” Уладзіміра Караткевіча

Пра “першую асобу” кінематографіі БССР

За дзень да нашай сустрэчы ў лістападзе гэтага года яму споўнілася 86! Барыс Паўлёнак нарадзіўся ў вёсцы Ямполь на Гомельшчыне. Ён удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, быў цяжка паранены, пасля вайны ўзначальваў рэдакцыю беларускіх газет. З 1963 года Паўлёнак стаў старшынёй Дзяржкіно БССР; а з 1970-га да 1986-га — нават намеснікам старшыні Дзяржкіно СССР.

— Я — гістарычная асоба! — сцвярджае сёння Барыс Уладзіміравіч. — Праз мае рукі прайшло ў Саветскім Саюзе блізу дзвюх з паловай тысяч фільмаў: чытаў сцэнарыі, наладжваў вытворчасць, размяркоўваў фінансаванне, ажыццяўляў кантроль за ідэйна-мастацкім узроўнем... І без майго подпісу фільм на экран выйсці не мог!.. Праца ж у Беларусі — самы шчаслівы час майго жыцця! — усклікае сёння Барыс Уладзіміравіч. — Тады ў Мінск прыехала група маладых рэжысёраў, аператараў. Абмяркоўвалі разам сцэнарыі, я шмат часу праводзіў на здымачных пляцоўках: усё шукаў “таямніцу 25-га кадра”.

Але пасада Паўлёнка была складанай у іншым: хоць і блізка кантактаваў з творцамі, цаніў іх, ведаў характары і, скажам так, схільнасці кожнага, але, разам з тым, менавіта пры ім чынілася “ўкрыжаванне” фільма па сцэнарыі Караткевіча.

Пра сцэнарыі

— Адзін з найскладанейшых успамінаў — фільм “Хрыстос прыямліўся ў Гародні”. Адрозна насцярожыла назва, — прыгадвае Барыс Паўлёнак, — нейкі лінгвістычны парадокс: з аднаго боку, нешта ўзвышанае — “Хрыстос”, з іншага — “прыямліўся”... Ды яшчэ і сышліся два неўтаймаваныя, непрадказальныя летуценнікі: Караткевіч і Бычкоў. Абодвум уласцівы фантастычны рэалізм! Бычкоў — рэжысёр незвычайнага таленту. Але яго “занесла”: выбухі фарбаў! І Караткевіч быў непрадказальны, некіруемы, “няломкі”. Мы цягнулі іх у бок прыгодніцкага жанру — гэта б прайшло ў інстанцыях. І спадзяваліся на акцёраў: Дураў, Баніёнін, Румянцава, Кармунін, Круглы, Смірноў, Рутберг. Мастакі былі выдатныя: Яўген Ігнацьеў і Шаўкат Абдусаламаў. Прагляды першага матэрыялу — надзея на поспех, — працягвае Паўлёнак і... пацягвае — у яго гады! — кілішак віскі напалам з вадой. — Па сёння памятаю праезд “апосталаў” праз восенскі лес — і музычны рад Каравайчука з нейкімі галасавымі “хуканнямі”. Ён тады модны быў кампазітар. І геніяльны — не баюся гэтага слова! — аператар Анатоль Забалоцкі...

Відэаўвасабленне праз дзесяцігоддзі

Валерый Рубінчык.

Дарэчы, а вось што прыгадвае сам Анатоль Забалоцкі — заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, заслужаны дзеяч мастацтваў Расіі:

— Масква жадала антырэлігійны фільм, а карціна атрымалася якраз рэлігійная. Сцэнарыі Валодзі быў, можа, крыху недапрацаваны і вялікі — 94 старонкі. Але якой асалодай ужо было чы-

Любоў Румянцава ў ролі Марыны Крывец.

ную ролю запрасілі іграць Ралана Быкава. А ён... не наважыўся ўвасобіць складанасці вобраза: прыехаў, прачытаў сцэнарыі — і адмовіўся.

— Ён тады казаў, што я не адпавядаю яму ростам: была б крыху вышэйшай за “Хрыста”, — успамінае пра тыя няўдалыя пробы заслужаная артыстка Беларусі Любоў Румянцава. — Ішла раз-

Анатоль Забалоцкі.

“Тамбу-ламбу”. Ужо там ён выявіўся як кінаказачнік — прамы творчы нашчадак Аляксандра Роу і Аляксандра Птушко. Размеркаваны на “Беларусь-фільм”, ён зняў “Увага! У горадзе чараўнік!” — спробу спалучыць казку і сучаснасць.

Наступны фільм — паводле Т.Габэ — атрымаўся шэдэўрам: “Горад майстроў”.

— Пасля “Горада майстроў” Бычкоў быў, што называецца, “на кані”! — разважае Паўлёнак. — Цудоўны фільм, які паглядзелі, здаецца, усе дзеці СССР!..

Кожны кадр фільма, кожны эпізод, узятыя паасобку, уражаюць — закончаныя жывапісныя карціны, творы выяўленчага мастацтва!

— Я быў рэжысёрам-стажорам на гэтым фільме, — распавядае Валерый Рубінчык. — Тураў, Рыбараў ды Бычкоў — вось мае беларусьфільмаўскія маякі. Бычкоў — выдатны творца, але яго часцяком збівалі са шляху да мэты, да ўвасаблення задумы.

Відэарэд “Хрыста...” бачыўся рэжысёру ў традыцыйна рэлігійнага жывапісу. У прамовах Юрася-Хрыста, напісаных Караткевічам, чуліся біблейскія заповеды, на якія, аднак, зачараваны жанрам гістарычнай камедыі — гэткага савецкага “Фанфан-цюльпана”, — “пільныя органы” ўвагі не звярнулі.

У змове рэжысёра са сцэнарыстам была ідэя: што б здарылася з нашым краем (“Прыўкрасная зямля!” — адзін з любімых выразаў Караткевіча), калі б адбылося другое прышэсце Хрыста?

Гэта была першая, “рэлігійная”, так бы мовіць, “падводная міна”.

Пра другую, якая і вырашыць лёс фільма, не здагадаліся, пэўна, нават і самі творцы. “Міна” тая была яшчэ й “запаволеннага дзеяння”: узнікла дакладна за тры гады да запуску фільма ў вытворчасць, а канкрэтна: 2 чэрвеня 1962 года.

(Заканчэнне будзе.)

Уладзімір АРЛОЎ,
кінарэжысёр

Персанажы фільма “Хрыстос прыямліўся ў Гародні” каля манастырскіх муроў.

таць яго! Незвычайна ўражвала ўжо першая старонка: яна, бы ў гэце, прадстаўляла дзеючых асоб, ды яшчэ з гарэзлівымі характарыстыкамі: «Юрась Братчык из Пьяного Двора, он же Христос: школяр-недоучка, за доброту и сомнения в вере изгнанный из Мирского коллегіума; Иосия бен Равуни, он же Иуда: бывший медных дел мастер, бывший ювелир, бывший толкователь талмуда — бывший бедняк вследствие этого. За те же, что и Юрась, качества изгнан из Слонимского кагала...» І гэтак пра ўсіх персанажаў. Акцёрам ужо з гэтага было ясна, каго ўвасабляць. Барыс Паўлёнак — як дзяржаўны чалавек — падтрымліваў фільм, колькі дазваляла яго пасада. Але недарэчнасці пачаліся ўжо напачатку працы: галоў-

мова нават аб тым, каб замяніць мяне, на што Бычкоў, да яго гонару, не пайшоў. І галоўная роля дасталася Лёву Дураву — адметна сыграў!

Любоў Румянцава выконвала ў стужцы дзве ролі: куртызанкі Марыны Крывец і апостала Яна. Тым самым за чатыры дзесяцігоддзі да нашумелага “Кода да Вінчы” Дэна Браўна Караткевіч ужо выказаў гіпотэзу, што Ян мог быць жанчынай...

— Адчуванне нейкай небяспекі не пакідала нас ад пачатку. Гісторыя ілжэ-Хрыста — ды само імя гэта ў краіне атэізму небяспечна было вымаўляць! — хвалюецца народны артыст СССР Леў Дураў. — А людзі пачалі яму верыць. Шматтэмны сцэнарны вобраз атрымліваўся.

жыцці сустракаў, — працягвае Анатоль Забалоцкі. — Бываючы ў Мінску, гляджу на дом, на мемарыяльную дошку ў яго гонар — і да гэтае пары плачу...

Пра Караткевіча згадвае і заслужаны дзеяч мастацтваў Расіі, кінарэжысёр Валерый Рубінчык — рэжысёр славутага фільма “Дзікае паляванне караля Стаха” па раманае пісьменніка:

— Хадзіў у плашчы, у берэце, з папяроскай — гэтку дэндзі. А па сутнасці — самабытны еўрапейскі інтэлектуал з энцыклапедычнымі ведамі.

Пра рэжысёра

Дыплом ВГИКа рэжысёр Уладзімір Бычкоў абараніў з бляскам на “Ленфільме” кароткаметражкай

Тэракота ў шахматным парадку

**Перастварэнні
Кухціцкай святыні**

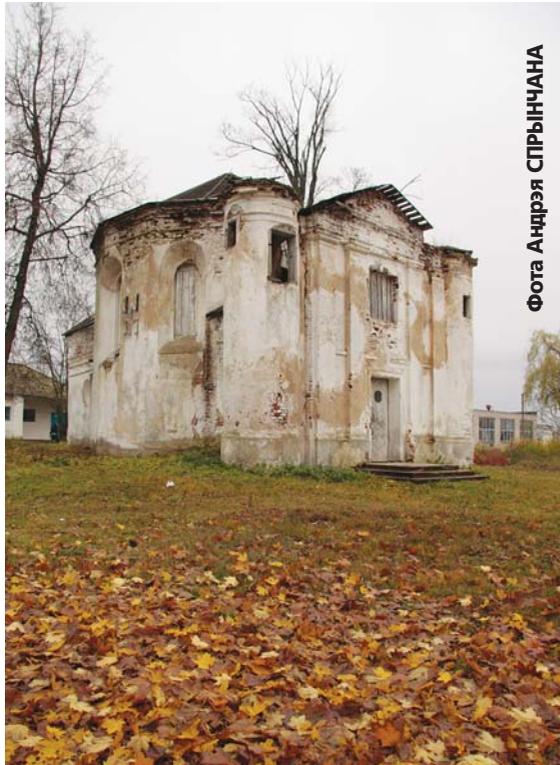
Тэма турыстычнага патэнцыялу Кальвінскага збору ў гарадскім пасёлку Першамайск Уздзенскага раёна, унесенага ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей, які сярод іншых архітэктурных збудаванняў раёна чакае сваёй рэстаўрацыі, нядаўна ўздымалася на старонках "К" (№ 44 — 2009 г.). Неўзабаве пасля гэтай публікацыі прыйшоў ліст з Узды ад мясцовага краязнаўцы, які даследуе гісторыю старадаўняга помніка архітэктуры.

Кальвінскі збор у мястэчку Кухцічы — сённяшнім Першамайску — з-за сваіх тоўстых сценаў, вежаў, размяшчэння вузкіх вокнаў высока над зямлёй больш нагадвае абарончае збудаванне. Пабудаваны прадстаўнікамі роду Кавячынскіх у сярэдзіне XVI стагоддзя, храм доўгі час заставаўся апорай прагрэсіўных пратэстанцкіх ідэй. Існуе версія, што менавіта тут завяршылася друкаванне знакамітай Нясвіжскай Бібліі.

У час контррэфармацыі, пасля вяртання роду Кавячынскіх у каталіцызм, Кальвінскі збор быў пераабсталяваны ў капліцу. Найбольш верагоднай датай гэтай падзеі лічыцца 1648 год. Як сведчаць гісторыкі, храм рэканструяваўся ў стылі, пераходным ад барока да класіцызму: да яго была дабудавана роўная, па памерах плана, з уваходным аб'ёмам,

але больш нізкая за яго алтарная частка. Цікава, што падлога залы з тэракоавых і зялёных плітак мела шахматны малюнак. Пераабсталяванне алтарнай часткі, дзяленне галоўнага фасада будынка і плоскасці сценаў пілястрамі, замена шатровага даху на круглы купал — гэта толькі некаторыя прыклады фантазіі італьянскага архітэктара Карла Спампані, якія каталікі лічылі "вытанчанай вытанчанасцю", а пратэстанты назвалі нечуванай прафанацыяй і параўналі з апаганьваннем.

Так ці інакш, але Кальвінскі збор пасля свайго другога нараджэння страціў непрыступнасць і знаходзіўся ва ўласнасці некалькіх шляхецкіх радоў. У прыватнасці, пасля Кавячынскіх Кухцічамі валодала княгіня Барбара Горская, а потым маёнтак перайшоў да роду Завішаў, найбольш вядомымі прадстаўнікамі якога былі Ян Завіша і генерал Аляксандр Казімір Крыштаф Завіша. З гэтага роду паходзіла і знакамітая Магдалена Радзівіл. Менавіта яна і яе муж Мікалай нібы паўтарылі трагічны лёс храма, апынуўшыся на стыку гістарычных эпох. Як вядома, Магдалена падтрымлівала дзеячаў беларускай ку-

Фота Андрэя СПРЫЧНА

Кальвінскі збор у Кухцічах.

льтуры, з яе імем звязана выданне кнігі Максіма Багдановіча "Вянок". Але пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі апошняя ўладальніца Кухцічаў вымушана была выехаць за мяжу.

З гэтага часу пачынаецца і самая трагічная старонка ў гісторыі Кальвінскага збору, якая яшчэ больш азмрочваецца лёсам Мікалая Радзівіла. Князь загінуў у 1916 годзе пад час I Сусветнай вайны і быў з адпаведнымі ўшанаваннямі пахаваны ў склепе храма, які ўжо праз год быў зачынены.

Праўда, у 1938 годзе будынкам ізноў зацікавіліся. Машына-трактарная станцыя, якая была арганізавана ў саўгасе "Кухцічы", не магла існаваць без электраэнергіі. І там, дзе раней быў прытулак божага святла, сталі здабываць святло электрычнае — у будынку капліцы абсталявалі падстанцыю, рухавік якой працаваў на мазуце. Пад час будаўнічых прац была знойдзена труна з целам Мікалая Радзівіла, якую разрабавалі, а рэшткі князя кінулі ў склепе і зацэментавалі.

Падстанцыя праіснавала амаль 30 гадоў, але і яе чакала забыццё. У мінулым стагоддзі капліца істотна перабудоўвалася. Храм так і застаўся храмам, хоць сюды даўно ўжо ніхто не ходзіць маліцца. Ён проста існуе, каб нагадаць нам пра памылкі і даць магчымасць іх выправіць.

**Віктар КІСЛЫ
Узда**

Княгіня Магдалена Радзівіл з дачкой.

Грамата Жыгімонта

Ці не самым вядомым у наш час старадаўнім юрыдычным зборам дакументаў з'яўляецца Статут Вялікага Княства Літоўскага 1588 года. Аднак не толькі ён вызначаў у даўніну прававыя аспекты жыцця нашых продкаў. Да прыкладу, мала хто ведае, што Грамата караля і вялікага князя Жыгімонта I Старога, якая прызначалася сялянам падняпроўскіх ды задзвінскіх валасцей і была падпісана 2 кастрычніка 1511 года, найперш вызначала тагачаснае падаткаабкладанне. А яшчэ больш ранні дакумент, прывілей вялікага князя літоўскага Казіміра 1447 года, абумоўліваў, сярод іншага, правілы атрымання спадчыны ды крымінальную адказнасць за злачынствы прадстаўнікоў розных саслоўяў.

Не меншую цікавасць маюць і дакументы, звязаныя непасрэдна з лёсам нашай краіны, у тым ліку, Акт Крэўскай уніі, Маніфест 1861 года, Устаўныя граматы пачатку мінулага стагоддзя ды шэраг іншых. Пра іх, як і пра разнастайныя факты з айчынай гісторыі, можна даведацца ў асноўным з падручнікаў ды манаграфій. Але ў такім выпадку заўсёды будучы існаваць сумненні наконт сапраўднасці выкладзенага матэрыялу тым ці іншым навукоўцам.

Цяпер прасачыць за гісторыяй краіны можна і з узнёўленых у элек-

тронным выглядзе першакрыніц, паколькі Прэзідэнцкай бібліятэкай і Нацыянальным цэнтрам прававой інфармацыі Рэспублікі Беларусь пры падтрымцы Нацыянальнай камісіі па справах UNESCO створаны ўнікальны інфармацыйны рэсурс у выглядзе кампакт-дыска "Помнікі гісторыі права Беларусі".

Усяго ў выданне ўключана 100 найбольш адметных прававых актаў, што дзейнічалі на тэрыторыі Беларусі пачынаючы з XII па XX стагоддзе, ад Дагавора Смаленскага, Віцебскага і Полацкага княстваў з Рыгай, Готландскай

зямлёй і нямецкімі гарадамі 1229 года да Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь.

Пры гэтым большасць тэкстаў прыводзяцца на мове арыгінала, у тым ліку старабеларускай, за выключэннем польскамоўных дакументаў.

Як адзначылі ў Нацыянальным цэнтры прававой інфармацыі Рэспублікі Беларусь, большая частка накладу электроннага выдання трапіць у агульнаадукацыйныя школы і бібліятэкі. Між тым у далейшым плануецца ўдасканалваць і павялічваць напайненне тэматычных раздзелаў выдання.

К.А.

На здымку: вокладка зборніка.

Сярод дзеячаў, якія самаахварна служылі справе духоўнага і нацыянальнага адраджэння ў Заходняй Беларусі ў першай палове XX стагоддзя, адметнае месца займае святар і асветнік Аляксандр Коўш, які нарадзіўся 2 жніўня 1884 г. у вёсцы Верцялішкі Гродзенскага павета. Сёлета, калі адзначаецца 70 гадоў з часу ўз'яднання Заходняй Беларусі з БССР, мы прыгадаем справы гэтага чалавека.

"За недастатковасцю доказаў..."

Пра лёс Аляксандра Каўша

Скончыўшы Свіслацкую настаўніцкую семінарыю, працаваў настаўнікам на Століншчыне. Асноўная частка служэння айца Аляксандра прыпала на 1920-я — 1930-я гады. Нягледзячы на канстытуцыйныя гарантыі роўнасці канфесій, тагачасны польскі ўрад праводзіў палітыку абмежавання ўплыву праслаўленай царквы. У такіх умовах частка святарства імкнулася пашырыць свой удзел у грамадскім жыцці, каб быць звязанымі з народам не толькі культу, але стаць з ім сапраўды адзінай духоўнай сям'ёй.

Першым прызначэннем айца Аляксандра было месца настояцеля царквы ў вёсцы Дзеяцёлавічы Ваўкавыскага павета. Ужо ў той час у сваіх казанях і гутарках з прыхаджанамі айцец Аляксандр агітаваў

У віленскі перыяд Аляксандр Коўш наладжвае кантакты з беларускімі грамадска-культурнымі арганізацыямі. Як сведчыць сакрэтны данос міністру ўнутраных спраў у Варшаву, на кватэры Каўша праходзілі сходы, у якіх прымалі ўдзел вядомыя дзеячы Беларускай сялянска-рабочай грамады: Б.Тарашкевіч, С.Рак-Міхайлоўскі, П.Мялята, А.Луцкевіч і інш. У 1927 г. Аляксандр Коўш быў арыштаваны, некаторы час знаходзіўся ў Лукішскай турме, але ў 1928 г., за недастатковасцю доказаў, апраўданы.

Плённая грамадская дзейнасць Аляксандра Каўша выклікала незадавальненне як антыбеларускіх сіл у грамадска-палітычным руху, так і сярод віленскага епархіяльнага начальства. У 1930 г. пастановай Віленскай духоўнай кансісторыі протаіерэй Аляксандр Коўш быў пазбаўлены пасады законанастанніка Віленскай гімназіі, але пасля таго, як за яго ўступілася значная частка мясцовай беларускай грамадскасці, адноўлены. Аднак ужо ў наступным годзе ён быў пазбаўлены месца настояцеля царквы і пераведзены спачатку на другое святарскае месца, а затым высланы з Вілені і выпраўлены ў Ласіцу на Пастаўшчыне.

У Ласіцы айцец Аляксандр чытаў прапаведзі на беларускай мове, стварыў царкоўны хор, які развучваў і спяваў беларускія духоўныя песні, чым выклікаў вялікую незадаволенасць мясцовай адміністрацыі і за што быў пераведзены ў іншае месца. Тым не менш, у 1939 г. Аляксандр Коўш вярнуўся ў Вільню, некаторы час служыў настояцелем Свята-Мікалаеўскай царквы. У 1940 — 1941 гг. працаваў старшым бухгалтарам у Літоўскім дзяржаўным банку, адначасова быў старшынёй Беларускага Чырвонага Крыжа.

Аляксандр Коўш.

за стварэнне беларускіх школ, заклікаў да арганізацыі ў здабыцці незалежнасці. З 1925 года айцец Аляксандр служыў настояцелем Сніпшскай царквы пад Вільняй, дзе клапаціўся не толькі аб прыходзе, але і рупліва працаваў з моладдзю. Праз колькі месяцаў ён стаў кіраўніком інтэрната ў Віленскай беларускай гімназіі. Акрамя таго, святар быў адным са стваральнікаў і актыўных удзельнікаў Беларускага дабрачыннага таварыства, якое займалася матэрыяльнай і маральнай апекай сірот і беднай моладзі.

У 1928 — 1929 гг. Аляксандр Коўш быў рэдактарам-выдаўцом часопіса "Беларуская зарніца", мэтай якога было, як паведамлялася ў рэдакцыйным артыкуле, "сказаць праўдзівае слова аб царкоўных патрэбах і іх задавальненні мясцовым беларускім насельніцтвам". На старонках выдання публікаваліся артыкулы па гісторыі праслаўнага ў Беларусі, павучальныя апавяданні для дзяцей і моладзі, што сведчыла пра вялікую любоў і пастырскі клопат айца Аляксандра.

У 1920—30-я тут месцілася Віленская беларуская гімназія.

Удакладненне

У артыкуле "Еўрапейскі "трэнд" для старых муроў" ("К", № 47 за 2009 г.) была дапушчана недакладнасць.

Еўрапейская камісія па рэабілітацыі архітэктурнай і археалагічнай спадчыны ў краінах Балканскага і Чарнаморскага рэгіёнаў прадугледжвала аднаўленне 143 помнікаў даўніны, 25 з якіх былі абраны ў якасці прыярытэтных. Але першапачатковы спіс значна папоўніўся, і сёння рэстаўрацыйныя працы вядуцца на 186 аб'ектах. Прыносім свае прабачэнні.

Свята-Пакроўская царква ў в. Ласіца.

***

У час Вялікай Айчыннай вайны ў найскладанейшых умовах протаіерэй Аляксандр наладзіў жыццё прыхода ў Плешчаніцах Лагойскага раёна, аднавіў там Свята-Мікалаеўскую царкву. Насуперак загаду нямецкіх улад, паводле якога забаранялася хрысціць і вянчаць яўрэяў, святар выконваў гэтыя трэбы... У сакавіку 1943 г. у час службы ў Плешчаніцкай царкве яго арыштавала гестапа і памыліла ў мінскую турму СД, дзе пасля жахлівых допытаў ён быў расстраляны.

**Лідзія КУЛАЖАНКА,
кандыдат гістарычных навук**

Навагодняя праграма, якую падрыхтаваў прыхільнікам Беларускай дзяржаўнай цырк, стартуе 19 снежня. “Усім, хто любіць цырк, — кажа дырэктар—мастацкі кіраўнік установы Таццяна Бандарчук, — магу запэўніць: такога прыгожага прадстаўлення вы ніколі не бачылі. Дрэсіраваныя гіены, рысі, ільвы, белыя ламы... А яшчэ в’етнамскія свінкі, самыя розныя пароды сабак. У той жа час праграма не абыдзеца без моцных акрабачных нумароў, выступленняў сілавога жанглера... Адрас цырка, — дадае Таццяна Мікалаеўна, — станцыя метро “Усход”. Пакуль адбываецца рэканструкцыя нашага старога будынка, — мы працуем тут. І працуем такім чынам, каб ніхто не сышоў ад нас незадаволеным”.

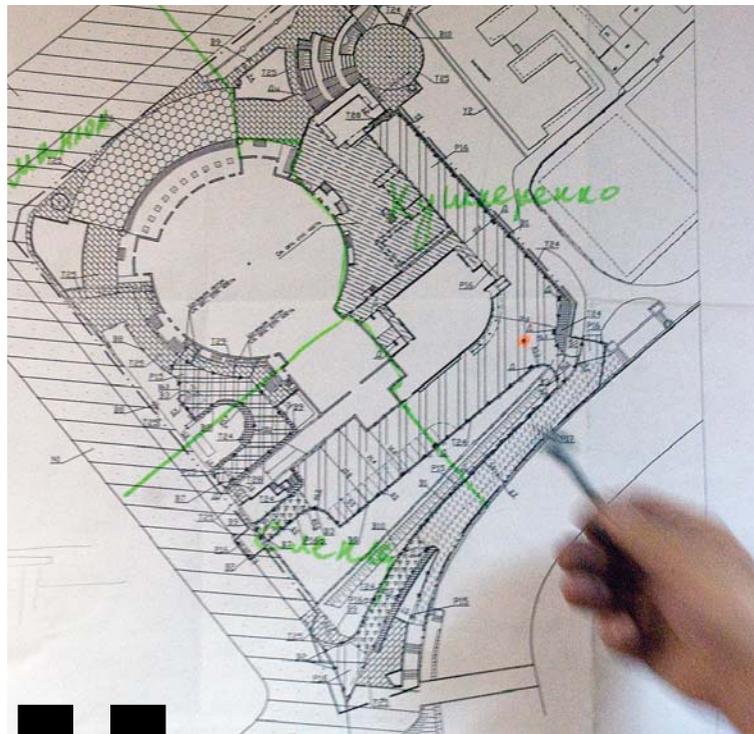

Таццяна Бандарчук.

трэба крочыць наперад. Новы будынак — гэта проста необходимая пляцоўка для нашага далейшага творчага развіцця. Мы — незалежная краіна, і нам патрэбна мець незалежны цырк. Сучасны, ярскі, высокатэхналагічны. Я шчыра дзякую ўсім, хто прымае ўдзел у гэтым.

18 метраў над арэнай — Што сёння адбываецца на рэканструкцыі? Мы, дарэчы, ужо можам бачыць дах новага будынка за старым цыркам...

— Так, у нас з’явілася новая арэна — фактычна другі цырк. Што гэта за пабудова? Справа ў тым, што раней нам прыходзілася ўсё рабіць на адной цыркавай арэне — спалучаць рэпетыцыі, бягучыя праграмы, тыя праграмы, якія рыхтуюцца да гастроляў, падрыхтоўкі маладых выканаўцаў Беларускага калектыву... Нарэшце, гэта праблема вырашана: зараз будуюцца новыя асобныя рэпетыцыйны манеж, дах якога вы і маглі бачыць за цыркам. Арэну нашага галоўнага будынка мы пакінем для цыркавых прадстаўленняў. А новы манеж — для рэпетыцый. Тут нашы артысты будуць ствараць, нараджаць нумары.

Цырк Высокіх тэхналогій

Два манежы, чатыры арэны і неверагодная канцэпцыя шоу

Што, у рэшце рэшт, прапаноўвае сучасны савецкі цырк? Сёння ўсе гавораць пра канадскі цырк Дэю Салей. Ён дэманструе неверагодныя магчымасці чалавека. Гэта цырк, дзе няма жывёл, а ёсць толькі майстэрства асобы, прыгажосць, музыка. Ёсць шоу, заснаванае на найноўшых тэхналогіях і дасканалым валоданні целам. Гэта, можна сказаць, ужо цырк ХХІ стагоддзя. Такі падыход — стварэння ярскага шоу — мне заўжды быў вельмі блізкі. У нашым цырку — адным з першых — з’явілася харэаграфічная група, свой балет, які адначасова стварае дэкарацыю і дэманструе майстэрства. Мне заўжды падабалася эклектыка ў спектаклі: наша новае прадстаўленне зроблена з улікам сучасных тэндэнцый. Па сутнасці, для развіцця нам не хапала толькі сучасных тэхналогій. З рэканструкцыяй цырка гэтыя магчымасці становяцца ўсё большымі.

Дарэчы, мне ўчора тэлефанаваў з Сеула Сяргей Бандарчук і казаў, што яны, рыхтуючыся да прэм’еры, робяць па 14 прагонаў на дзень. Уявіце! Не шкадуецца сябе, таму што разумоюць гэтым спектаклем яны прадэманструюць новы ўзровень Беларускага цырка, зрабляць пярэшаму цыркавому мастацтву і краіне. Спадзяюся, што мы хутка пакажам “Шчаўкунка” ў Беларусі.

З прыгодніцкім антуражам

Сустрача з Таццянай Бандарчук адбываецца ў адным з невялічкіх домакаў-блокаў. Справа ад “кабінета дырэктара” — вялікі шацёр-шапіто, дзе сёння ладзяцца прадстаўленні, злева — невялікая загародка, дзе апетытна штосьці жуе сімпатычны чорна-белы поні. Па шчырасці, у мяне ўзнікае адчуванне, што я знаходжуся ў старым добрым кіно пра цырк — у рамантычна-прыгодніцкім антуражы, з той толькі розніцай, што “цырк на колах” спыніўся ў самым цэнтры Мінску.

“Вось у такіх палявых умовах мы зараз жывем, — распавядае заслужаны дзеяч мастацтваў краіны, акадэмік Нацыянальнай акадэміі цыркавога мастацтва Расіі, старшыня Беларускай федэрацыі танцавальнага спорту, — але няхай нікога з гледачоў не засмучаюць вымушаныя нязручнасці. Разумею, што гледачам вельмі нялёгка рашыцца прыехаць не ў стацыянарны цырк, але дарэмна вагаюцца — у шапіто ёсць свая “разыначка”, ды прадстаўленні ў нас — самыя-самыя”.

Задаю галоўнае пытанне дырэктару цырка: на якім этапе рэканструкцыі зараз знаходзіцца галоўны будынак цырка?

— Падкрэслію, сёння ў нашым слаўным цырку рэканструкцыя вядзецца “па поўнай праграме”. Можна сказаць, што, нягледзячы на ўсе клопаты з нашым “часовым становішчам”, разумею: зараз творыцца гісторыя цырка. І лічу, што гэта значная падзея ХХІ стагоддзя ў жыцці Мінска і не толькі — нараджэнне новага цырка. І справа нават не ў тым, што 51 год наш будынак — нестандартны, прыгожы — не рамантаваўся, а ў тым, што час дыктуе змены — і цыркавое мастацтва не стаіць на месцы.

Развіваецца спорт, мастацтва, а цырк — гэта сінтэз усяго: музыкі, прыгажосці, тэхналогій, трукаў, — і выспела па-

Што ж будзе цікавага ў новым будынку? Уласна, манеж з высокім (18 метраў) купалам — з магчымасцю падвескі для паветраных нумароў. Як кажа Таццяна Мікалаеўна, гэта для ўстановы вельмі важна. Новы будынак толькі трошачкі саступае старому. Яшчэ ў арэне прыгожым амфітэатрам размешчаны грымёркі, ёсць кафэ, трэнажорная зала, зручныя падсобныя памяшканні... Нарэшце, калектыву цырка зможам праводзіць рэпетыцыі, не перашкаджаючы праграме, якая будзе ў нас на гастролях.

За межы асноўнага будынка вынесена білетнае бюро. Фактычна, гэта будзе інфармацыйны цэнтр установы, дзе можна знайсці ўсю неабходную інфармацыю пра цыркавыя прадстаўленні, артыстаў, натуральна, набыць білеты, у тым ліку і электронныя. Там жа адкрыецца і крама цыркавых тавараў. Запланавана і размяшчэнне ў білетным бюро манітораў, на якіх будуць дэманстравацца рэкламныя ролікі бягучых праграм.

Што да асноўнага будынка, ён мадэрнізуецца максімальна. Акрамя таго, што фае цырка будзе ўпрыгожана фрэскамі,

атрымае сваё мастацкае аздабленне і стане высокатэхналагічным галоўным манеж. У гмаху будуць чатыры зменныя арэны — эстрадная падлога, класічны манеж, танцавальны паркет, каб праводзіць міжнародныя спаборніцтвы па тых жа спартыўных танцах, музычныя шоу, і лядовая арэна. Распрацоўшчыкі праекта вельмі шмат працавалі над гэтым — і новыя тэхнічныя магчымасці ўраджаюць.

З’явіцца, скажам, басейн, які будзе падымца і апускацца. Можна сказаць, пасля рэканструкцыі аналагаў падобнага цыркавога будынка не прыгадаю.

Колькі рэпетыцый праводзіць за дзень?

— Таццяна Мікалаеўна, але, як вы самі казалі, новыя тэхнічныя магчымасці — гэта неабходная пляцоўка

для нараджэння новага цырка. Неабходная — але не вырашальная. Бо сам цырк ствараецца артыстамі...

— Вядома! Мы яшчэ не паспелі атрымаць новы будынак, а зрабілі ўласны праект. Зараз наш асноўны калектыв знаходзіцца на гастролях у Карэі — у Сеуле. Прывезлі мы гэтай надзвычай дасведчанай і цыркавым мастацтве публіцы спектакль “Шчаўкунка”. Гэта атамная сумесь балета, спорту, цырка пад музыку П. Чайкоўскага — усё з неверагодна прыгожай падачай. Аўтар сцэнарыя, пастаноўкі, прадзюсер шоу — Сяргей Бандарчук. Тут задзейнічаны артысты балета — навучэнцы Беларускага харэаграфічнага вучылішча, артысты Беларускага цырка і нашы юныя зорчкі спорту. Прадстаўленне ярскае, чароўнае, сучаснае.

Да адкрыцця цырка засталася...

— Дык калі ж адкрыецца новы цырк?

— Будуля зараз у самым разгары. І, як ні хочацца мне наблізіць час завяршэння рэканструкцыі, дакладна ўсведамляю: усё павінна быць зроблена “на выдатна”. Мы карэктую праектныя планы, бо мастацкае аздабленне павінна спалучацца з бяспекай. Калі не зрабіць крукі, танцавальнае мацаванне, падвеску верхняга купала правільна — цырк ператворыцца ў проста прыгожы будынак. Хачу выказаць удзячнасць усяй праектнай групе, якая з павагай ставіцца да ўсіх нашых заўваг.

Лічу ў планах цырка і ўзвядзенне гасцінцы для артыстаў, маладых талентаў, якіх абавязкова, мабыць, у межах

пэўнага конкурсу, будзем шукаць па ўсёй рэспубліцы. А калі пераможцы прыедуць да нас — дзе ім жыць? Тут мы павінны пралічыць усё.

Таму, вымушана вас расчараваць, адкрыццё новага цырка адбудзецца не раней чым праз год. Але калі цырк адкрыецца — гэта будзе новая старонка яго гісторыі.

Цырк наведала Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ
На здымках: рэканструкцыя цырка ідзе поўным ходам.
Фота Юрыя ІВАНОВА

МУЗЕЙ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.
- Выстаўка "Слуцкія паясы".
- Выстаўка "Паміж небам і зямлёй".
- Выстаўка "3 першыя калекцыі Дзяржаўнай карціннай галерэі БССР".
- Выстаўка "Сімфонія фарбаў".
- "Дзмітрый Малаткоў. Маэстра эстампа."
- Выстаўка адной карціны: "Паля градабою" П.Якулава.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул.
Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка "Евангельскія і біблейскія сюжэты ў італьянскай гравюры XVIII ст."

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская
вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

- Фотадакументальная выстаўка "Патрыятычнае служэнне Праваслаўнай Царквы".

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- Выстаўка "3 глыбінь у будучыню".

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка "Славацкая сімфонія майстроў з Кавачыцы".

МУЗЕЙ *
**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І
БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск,
вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:
■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

Выстаўкі:
■ "Кніга БЫТІЯ"
■ "Крыніцы адвечнай прыгажосці".
■ Выстаўка, прысвечаная 70-годдзю ўз'яднання Заходняй Беларусі з БССР.
■ Выстаўка графікі

Тэл.: 294 91 96.

- Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
- Выстаўка "І паўтарыўся бацька ў сыне" (да 95-годдзя з дня нараджэння першага дырэктара музея Д.К. Міцкевіча).
- Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.

Выстаўкі:
■ Выстаўка, прысвечаная 85-годдзю А.Савіцкага, "Дарогамі жыцця".
■ "Спадарожнікі дзяцінства".

Выстаўкі:
■ Праект "Бітва за Беларусь. Верасень 1943 г. — ліпень 1944 г."
■ Выстаўка "Трафеі вайны".
■ Выстаўка "Беларусь партызанская".
■ Акцыя-выстаўка "Былі ў мяне мядзведзі".
■ Праект інтэрактыўнай карты: "Вызваленне Беларусі" (хроніка вызвалення і прэзентацыя аперацый Чырвонай Арміі па вызваленні Беларусі).

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Д.Папова "Паўднёвы вецер".
■ "У лабірынцы часін" (выстаўка Я.Шаціна).
■ "Народная ікона Гомельшчыны".
Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы".
■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны".
■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
■ "Чырвоная гасцеўня".
■ "Рыцарская зала".
■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".
Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў Гісторыка-мемарыяльная экспазіцыя "Уладальнікі Гомельскага маёнтка

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Лакальныя экспазіцыі ў санітарным вагоне; у партызанскай зямлянцы.
■ "Музы не маўчалі"
■ Пастаянная выстаўка ваеннай тэхнікі.
■ На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
■ У выставачнай зале:
■ Выстаўка новых паступленняў з фондаў музея.

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

- Выстаўка Вячаслава Паўлаўца.
- Першая Беларуская трыенале дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1 (Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

- Выстаўка работ стыпендыятаў, лаўрэатаў і дыпламантаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна, пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс.: (8-0152) 72 27 57.

- Выстаўка дзіцячай творчасці студыі "Прамень".

**КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель,
вул. Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыі:
■ "Гаўрыла Харьганавіч Вашчанка".
■ "Сучасныя беларускія мастакі".

Выстаўкі:
■ Выстаўка работ мастакоў Гомельскай вобласці "Восень-2009".

УВАГА!

Паважаныя чытачы!

ІДЗЕ ПАДПІСКА

на газету "Культура" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752;

на часопіс "Мастацтва" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 74958, ведамасная падпіска — 749582.

НА І ПАЎГОДДЗЕ 2010 ГОДА!

Галіны Бараноўскай.
■ Выстаўка "Памяць стагоддзяў".

Дом-музей І з'езда РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя І з'езда РСДРП".
- Выстаўка "У аб'ектыве — случане".

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск, вул.
Акадэмічная, 5.

- Выстаўка, прысвечаная 85-годдзю В.Быкава.
- Выстаўка "Фарбы роднай зямлі".
- Выстаўка "Гарадскія фантазіі".

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ

**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.

Цэнтральная частка палаца Румянцавых і Паскевічаў

Выстаўкі:

- Юбілейная выстаўка "Скарбы гомельскага палаца".
- "Гістарычны касцюм XVI — XIX стст."
- "Я — Гамяльчанін, і гэтым ганаруся!" — па выніках аднайменнага творчага конкурсу, прысвечанага 90-годдзю з дня заснавання музея.
- Выстаўка скульптара

Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

- "Рытм жыцця" (выстаўка Таццяны Вакарынай).
- "Свет звяроў Гомельшчыны".
- Працуе куток жывых экзатычных рэптылій.

Зімовы сад
■ Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ТЭАТРЫ *

Тэл./факс: 334 11 56.

- 5 — "Папялушка" С.Пракоф'ева.
- 6 — "Трубадур" Дж.Вердзі.
- 9 — "Дзікае паляванне караля Стаха" У.Солтана.
- 11 — "Сельскі гонар" П.Масканы.

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**

г. Мінск, вул.
Крапоткіна, 44,
Тэл./факс: 334 60 08.

- 5 — "Адвечная песня"

Янкі Купалы.
■ 6 — "РаманнЮлія"
Д.Балька.
■ 8 — "Сталіца Эраунд"
С.Гіргеля.
■ 9 — "Палёты з анёлам"
З.Сагалава.

**БЕЛАРУСКІ
ТЭАТР
"ЛЯЛКА"**

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 6 — "Марозка"
М.Шурынава.

Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637
Галоўны рэдактар —
Людміла КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Уладзімір ГІЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Уладзімір ЗАМЯТАЛІН,
Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхаіл КАЗІНЕЦ,
Віктар КУРАШ,
Аляксандр РАШЧУПКІН,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Рычард СМОЛЬСКІ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхаіл ШІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара),
Пётр ОВАД (адказны сакратар).
Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧА,
Таццяна КОМАНОВА,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілля СВІРЫН,
Антон СІДАРЭНКА.

Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Алена САБАЛЕУСКАЯ,
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

**Загадчык аддзела
фотайлюстрацый —**
Юрый ІВАНОЎ
Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталія ОВАД

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр.Незалежнасці, 77.
Тэлефон:
(017) 289-34-66 (прыёмная)
(017) 286-07-97,
Тэлефон/факс:
(017) 334-57-23
(017) 334-57-35.
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by
E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
дзеяснасць
ЛВ №02330/0494414
ад 17 красавіка 2009 г.

220013, Мінск,
пр.Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 289-34-66.
Бухгалтэрыя:
тэл. (017) 334-57-35
Аўтарскія рукапісы
не рэцэнзуюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у
рэдакцыю
паведамляюць сваё
прозвішча, поўнае імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарта,
дату выданы, кім выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца работы,
зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць
матэрыялаў.
*Матэрыял на правах
рэкламы.

© "Культура",
2009.
Індэкс 63875
Наклад 8446
Падпісана ў свет
3.12.2009 у 18.30
Замова 6614
РУП "Выдавецтва
"Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179
ад 03.04.2009.
Пр.Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.